

מבנה אנרגטי של גוף האדם
(או: למה לא מדברים על הלב)

מאת: בני שהם

תוכן עניינים

3	תודות
4	נושא העבודה ומבנה העבודה
5	הקדמה
6	האדמה כמרכז האדם
6	המרכז הגיאוגרפי
7	המרכז הרעיוני
9	מודלים שונים למיקום אלמנט האדמה בין שאר האלמנטים
9	האדמה במחזורי היצירה והבקרה
9	האדמה כמרכז האלמנטים
10	ההבדל המהותי בין האדמה לשאר האלמנטים
11	הטחול והקיבה
11	תפקודים של איברי האדמה
11	תפקודי הטחול
13	תפקודי הקיבה
15	תפקודים משותפים
17	מיקומי המרידיאנים
19	היחס המיוחד בין היין והיאנג באלמנט האדמה
21	אנרגיית האדמה – כבד, קיבה, מעי דק, בעל הלב
21	תפקודי האיברים בעלי אנרגיית אדמה
22	הקשר וההבדל בין אלמנט האדמה ואנרגיית האדמה
22	אדמה – אדם – אד + דם
22	משמעות האדמה כמקשרת בין שמיים וארץ
24	הלבלב
24	תפקודי הלבלב בראייה מערבית
26	תפקודי הלבלב בראייה סינית
29	למה לא מדברים על הלבלב ?
33	הלבלב – הלב של הלב
34	מרידיאן הלבלב – רעיון או מציאות ?
41	דרכי טיפול במחלות הלבלב לפי הרפואה הסינית
51	סיכום
52	נספחים
58	ביבליוגרפיה

תודות

ברצוני להודות לכל המורים שלי שהביאו אותי למקום בו אני נמצא היום, בסיומה של עבודה חשובה זו. אני כלי ריק. כל מה שיוצא ממני זה רק מה שנכנס אלי מהמורים שלי שהשכילו לספק לי את הידע הדרוש, לגרות אותי לחשיבה, ולתת לי השראה לחפש ולמצוא רעיונות מקוריים.

הרפואה הסינית שאותה קיבלתי מהמורים שלי מילאה את חיי עניין והביאה אותי לשינוי פנימי עמוק השואף לעבר האיזון הדינמי הנקרא בריאות. המתנה האמיתית שקיבלתי בלימודי הרפואה הסינית היא לא ידע או כישורים כי אם איכות חיים שלא תסולא בפז.

ועל כך,

תודה מעומק הלב,

בני שהם.

נושא העבודה

עבודה זו מתארת את המבנה המרחבי והשינויים בזמן של האנרגיה בגוף האדם לפי הרפואה הסינית.

העבודה מציגה מבחר נושאים הנובעים מלימוד מבנה המרידיאנים ונקודות הדיקור והקשר שלהם לתפקוד האדם באופן כללי ואל הקשר של האדם עם העולם. העבודה מציגה מצבים פיזיולוגיים, מצבים פתולוגיים, ואפשרויות טיפול בדיקור וצמחים לריפוי פתולוגיות אלו.

מבנה העבודה

תיאור היחסים המיוחדים בין היין והיאנג בתוך אלמנט האדמה והמקומות בגוף האדם המציינים את נקודת המפגש ביניהם.

תיאור ההתייחסות ללב לבב באסכולות שונות של הרפואה הסינית.

הדואליות בתפקוד הלב הקיימת בתוך איבר אחד. מה המשמעות האנרגטית של איבר המבצע שני תפקודים? האם שני התפקודים המערביים של הלב נחשבים כשני תפקודים ברפואה סינית או האם הם שני אספקטים של אותו תפקוד?

מהם נקודות הדיקור המשפיעות על הלב? האם קיים מרידיאן חיצוני המקושר לאיבר הפנימי הזה? אם כן, היכן הוא עובר?

דרכים לטיפול במחלות הקשורות ללב: סוכרת, גידולים בלבב.

הקדמה

עבודה זו קמה ונהייתה מתוך תנועה אחרי הסקרנות האישית. כמו להבדיל משה במעמד הסנה שראה דבר מוזר והתקרב לראות יותר טוב, כך גם אני בחרתי לעבודה זו את הנושאים מלימודי הרפואה הסינית שסיקרנו אותי הכי הרבה. בשנות לימודי קיבלתי מידע רב על מגוון גדול של נושאים ברפואה סינית וברפואה בכלל. הדברים שסיקרנו אותי ביותר הם כמובן הדברים שלא סיפרו לי. כאשר אמרו לי מורי "חכה ותלמד את זה במועד מאוחר יותר" תמיד מצאתי סבלנות להמתין, אך כאשר נאמר לי "על זה פשוט אין שום חומר לימודי" החלטתי שזה מספיק מעניין כדי לחקור בעצמי. כך הגעתי ללב לב.

עבודה זו מעצם בחירת הנושא מורכבת משילוב של מידע שנאסף ממגוון מקורות ושל קטעי המצאה ודמיון פורה שסייעו לי להדביק יחד את המידע שמצאתי.

כאמון על התיאוריות של הרפואה הסינית כתבתי עבודה זו בצורה שתאפשר מצד אחד דיון פילוסופי ברמה הגבוהה ביותר ומצד שני דאגתי להביא גם את הצד הפרקטי הקשור במחלות והטיפול בהן.

אני מקווה כי הקוראים בעבודה יוכלו ללמוד ממנה משהו שלא ידעו לפני כן, ועוד יותר מקווה כי עבודה זו תוכל לשמש מטפלים אחרים לטיפול במחלות של המטופלים שלהם.

קריאה נעימה,

בני שהם.

האדמה כמרכז האדם

"וַיִּצְרֶה יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם, עֹפֶר מֶן-הָאֲדָמָה, וַיִּפַּח בְּאַפָּיו, נְשָׁמַת חַיִּים; וַיְהִי הָאָדָם, לְנֶפֶשׁ חַיָּה." (בראשית ב' ז')

האדם והאדמה קרובים אחד לשני יותר מכל. השם הדומה כל כך מתחיל להראות את הקרבה בניהם. תיאור האדם כעולם ומלואו בזעיר אנפין מאפיין ביתר דיוק את הקשר בין האדם לאדמה. מה שהאדמה היא לעולם זה מה שהאדם הוא לאדם. האדמה היא מהות העולם שאנו חיים בו כמו שהאדם הוא מהות עצמו.

מתוך הבנת ההקבלה בין האדם והעולם אנו מבינים שכמו שיש אדמה בעולם כך ישנה אדמה גם בתוך האדם. מהות האדמה בתוך האדם היא כמהותה בעולם החיצוני. מנקודת המבט של בני האדם על כדור הארץ האדמה היא העולם בו אנו חיים. היא המקום המאכלס את החיים על פניו. היא החומר המאפשר את קיום החיים.

כאשר אנו מביטים באדם לראות איזה חלק בו הוא המקביל לאדמה נראה שהאדם עצמו הוא העולם הפנימי שלו. גוף האדם הוא המקום המאכלס את החיים בתוכו, והוא החומר המאפשר את קיום חיי האדם.

המרכז הגיאוגרפי

כמו שכדור הארץ הוא מרכז העולם עבור בני האדם, כך גוף האדם הוא מרכז האדם עבור כל אחד. גם בתוך הגוף ישנם מספר מקומות פיזיים שהם נקראים "מרכז" מבחינה גיאוגרפית. מרכז גיאוגרפי הוא המקום שנמצא במרחק שווה מכל הקצוות. זהו מיקום פיזי. הוא ניתן למדידה ולהגדרה מדויקת. כל מרכז כזה מוגדר באמצעות הקצוות מהם הוא נמדד.

המרכז שבאמצע האדם

אם נביט באדם העומד עם ידיו פרושות לשמיים ורגליו על הקרקע, נוכל לומר כי הגפיים הם הקצוות של האדם, ואילו הגו הוא מרכז האדם.

אם נסתכל רק על הגו נוכל לומר שהאגן הוא הקצה התחתון של הגו, החזה הוא הקצה העליון, והבטן היא המרכז. לגבי כל גפה, יד או רגל, נוכל לראות שבכל אחת יש מפרק אחד הכי קרוב לגוף, אחד הכי רחוק ממנו, ומפרק אחד אמצעי. מנקודת מבט זו המרפקים הם מרכז הידיים והברכיים הם מרכז הרגליים. אפשר להמשיך ולחלק כך כל חלק באדם או בכל מקום אחר לקצוות ומרכז, ולזהות את המרכז שנמצא באמצע, בין הקצוות. מרכז זה מהות מיקומו היא הקישור, החיבור בין הקצוות. זה המקום שבו הקצוות מתמתנים, מתקרבים אחד לשני, מתמזגים לישות שלישית חדשה. מיקום זה של המרכז מספק לו את יכולת הקישור בין הדברים, ההחזקה של הקצוות מחוברים אחד לשני.

המרכז שהוא הכי פנימי

דרך אחרת להגדיר את המרכז היא על ידי היחסים של פנים וחוץ. בכל גוף תלת ממדי מרכז הגוף הוא (שוב) המקום שנמצא במרחק שווה מכל הקצוות, ובגוף כזה המרכז יהיה במקום הכי פנימי של הגוף. מבחינה זו ישנם מספר מרכזים שונים בגוף האדם. אם נסתכל על מבנה הגו אז החלק הכי פנימי הוא איברי החזה והבטן, לעומת השרירים והעור שהם חיצוניים. אם נסתכל על הגפיים אז העצמות הם מרכז כל גפה, בתור החלק הכי פנימי. במבט כזה גם עמוד השדרה הוא מרכז הגוף. אם נבחן את איברי הבטן עצמם נראה כי מכולם הלב לב הוא הפנימי ביותר, והוא מרכז האיברים. מרכז נוסף בגוף יהיה כלי הדם הגדולים, לעומת רשת הנימים הנמצאת בפריפריה.

המרכז הרעיוני

מלבד ההגדרה הגיאוגרפית של מרכז ישנה הגדרה נוספת של מרכז, שהיא הגדרה רעיונית. למשל המרכז הישראלי לטאי צ'י לא נמצא במרכז הגיאוגרפי של ישראל. למעשה הוא אינו נמצא כלל במקום אחד. יש סניף בתל אביב, וסניף בירושלים, ויש הנהלה במקום אחר בכלל. הרעיון של ריכוז מתאמני טאי צ'י תחת הדרכה אחת, ניהול אחד, הנהגה אחת, הוא הרעיון שיצר את המרכז הזה. מבחינה זו למרכז תכונות שונות מלמרכז הגיאוגרפי. המרכז הרעיוני הוא מרכז כי הוא הכי חשוב, הוא מה שמאפשר תקשורת בין כל הדברים, הוא המנהיג את החיים, ובו מתרחשים החיים.

המרכז שהוא הכי חשוב

איתור המרכז הרעיוני בגוף האדם היא משימה מעט יותר מורכבת ממדידות הדרושות לאיתור המרכז הגיאוגרפי. איך אפשר להחליט על חלק בגוף האדם שהוא יותר חשוב או פחות חשוב? דרך אחת יכולה לציין את החלקים החיוניים לחיים, חלקים בלעדיהם האדם ימות. מבחינה זו אפשר לציין איברים פנימיים כמו הלב, הריאות, הכליות או הכבד כמרכז רעיוני. אולי אפילו כולם יחד כאיברים פנימיים. באותו היבט גם המוח ומערכת העצבים המרכזית חיוניים להשרדות הגוף. מתוך הבנת החיים כרוח בתוך גוף אפשר לומר שרוח האדם היא החשובה ביותר, בלעדיה אין לגוף חיים. דרך אחרת לזהות את ההכי חשוב באדם היא לומר שהדברים שאותם האדם לא יכול להבין הם הדברים החשובים ביותר...

המרכז שמקשר בין הדברים

היבט נוסף של מרכז רעיוני הוא היבט התקשורת בין דברים. מרכז נוצר וקיים כדי לקשר בין פרטים שאחרת לא היה נוצר בניהם קשר. באספקט זה הדם וכלי הדם יכולים להיחשב כמרכז, וגם מערכת העצבים. בראייה סינית המחמם המשולש הוא מרכז הגוף בתור התפקוד של הקשר בין כל איברי הגוף.

המרכז שבו מתרחשים החיים

היבט אחרון של מרכז רעיוני הוא המקום שבו מתרחשים הדברים. בהקשר זה דימוי כיכר השוק עוזר להבין את הרעיון. מרכז הוא המקום שבו הכול קורה. אל המרכז כולם מגיעים כדי להיפגש אחד עם השני, להחליף דברים מיותרים בדברים נדרשים, פה מתרחש השינוי של הדברים, לכאן הכול מגיע ומכאן הכול יוצא. בגוף האדם המקום שהוא כיכר השוק יכול להיות מערכת העיכול, שהיא המקום הפיזי בו מתרחשים חיי האדם מבחינת הקשר שלו עם העולם, ברמת האוכל, החומר. ברמות אחרות יהיו אלה הריאות (רמת האנרגיה) והמחמם המשולש (רמת הרושם).

מודלים שונים למיקום אלמנט האדמה בין שאר האלמנטים כאשר אנחנו בוחנים את האדמה בתור אחד האלמנטים במודל חמשת האלמנטים אנחנו יכולים לראות את האדמה כשווה בין שווים מול שאר האלמנטים, ובמבט אחר נראה גם הבדל מהותי בין האדמה לשאר האלמנטים. בפרק זה נראה את מיקום האדמה בסידורים שונים של חמשת האלמנטים, ונבין את הייחוד שלה לפי מודל זה.

האדמה במחזורי היצירה והבקרה

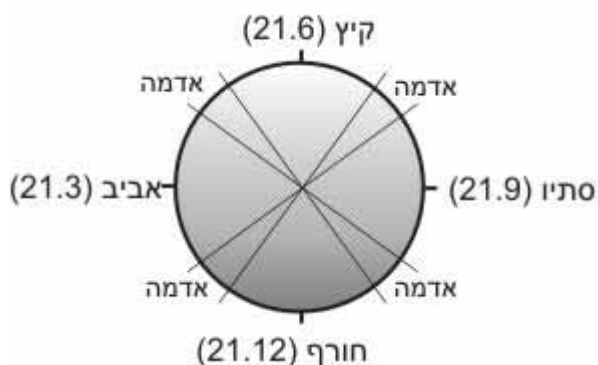
במחזורי היצירה והבקרה נמצאת האדמה במקום שווה לשאר האלמנטים. במחזורים אלו אין משמעות מיוחדת לנקודת ההתחלה. המיקום של האדמה בין אלמנט האש לאלמנט המתכת מציב אותה בין היין והיאנג. היאנג מתעצם מאלמנט העץ לאלמנט האש, והיין מתעצם מאלמנט המתכת לאלמנט המים. אלמנט האדמה נמצא בניהם ומתווך את המעבר מהיאנג אל היין. מעניין לראות שאת המעבר מהיין אל היאנג אין צורך לתווך.

במחזור היצירה אלמנט האדמה מוזן מאלמנט האש ומזין את אלמנט המתכת. במחזור הבקרה אלמנט האדמה נשלט ע"י אלמנט העץ ושולט על אלמנט המים. מודל זה מציג התפתחות של תהליכים, כאשר עבור כל תהליך ניתן לאפיין נקודות זמן שונות הנשלטות ע"י אחד האלמנטים לפי המחזור.

רגע של סמנטיקה: לעיתים נעשה שימוש במונחים "מעגל היצירה" ו "מעגל הבקרה" לתיאור מחזורים אלו. כאשר מסתכלים בתרשים קל לראות שמחזור היצירה אכן מעגלי אך מחזור הבקרה הוא בצורת כוכב, צורה אשר מאפיינת היטב את ההיבט הישר והנוקשה של שליטה, בניגוד להיבט הרך והזורם של יצירה המתאפיינת במעגליות. לכן אני מעדיף את המונח "כוכב הבקרה" עבור מחזור זה.

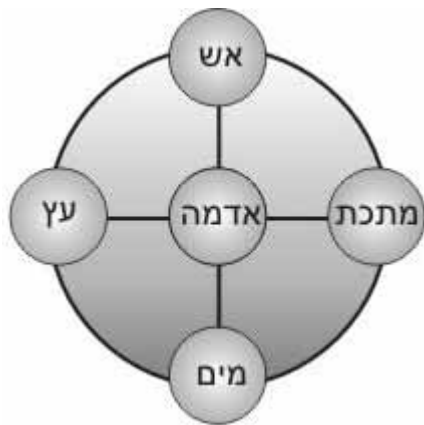
האדמה בין האלמנטים

כאשר מתבוננים בחמשת האלמנטים כמייצגים ציר זמן אפשר למקם את אלמנט האדמה בין כל שני אלמנטים, בתפקיד המתווכת בין האלמנטים והמרככת את קש"י המעברים. הדוגמא הטובה ביותר לכך הוא מחזור העונות

הכולל ארבע עונות וארבע תקופות בין-עונתיות. ארבעת העונות מקבילות לארבעת האלמנטים: אביב-עץ, קיץ-אש, סתיו-מתכת, חורף-מים. ארבעת התקופות הנמצאות בין כל שתי עונות נמצאות תחת שליטת אלמנט האדמה. כדי לחלק את מספר הימים השייכים לכל אלמנט באופן שווה נאמר כי אורך כל עונה הוא 72 ימים, ואורך כל תקופת מעבר הוא 18 ימים. 18 כפול ארבע נותן 72 ימים במהלך השנה כולה השייכים לאלמנט האדמה.

האדמה כמרכז האלמנטים

מודל האדמה כמרכז מציב את האדמה במפגש הצירים, ציר היצירה וציר החיים. ציר היצירה מקשר אנכית את המים עם האש, וציר החיים מקשר אופקית את העץ עם המתכת. במודל זה האדמה מרכזית ומקשרת בין שאר האלמנטים שנמצאים סביבה. במודל זה האדמה היא פנימית וכל שאר האלמנטים חיצוניים. במודל זה הקשר היחיד שיש לאלמנטים הוא עם האדמה, והקשרים בניהם מתרחשים דרך האדמה.

מודל זה מציג התיחסות מרחבית בה לכל אלמנט ישנו מיקום פיזי שונה. כמו כן מציג מודל זה את ההבדל העקרוני בין אלמנט האדמה לשאר האלמנטים מבחינת פנים וחץ, מבחינת קשר בין אלמנטים.

הבדל נוסף בין האלמנטים לפי סידור זה הוא ההבדל בין יין ליאנג הנובע ממנו. האדמה במודל זה היא יינית יחסית לשאר האלמנטים היאנגיים מבחינת מיקום פנימי וחיצוני. מה שפנימי הוא יין ומה שחיצוני הוא יאנג.

ההבדל המהותי בין האדמה לשאר האלמנטים

כדי להבין את ההבדל המהותי בין האדמה לשאר האלמנטים יש להביט בשלושת המודלים בו זמנית, כמו היו מונחים אחד על השני. תמונה כזו מראה לנו את הייחודיות והמורכבות של אלמנט האדמה. האדמה היא אלמנט כמו כל אלמנט אחר, אך גם שונה באופן מהותי משאר האלמנטים. האדמה מקיימת עם שאר האלמנטים את היחסים הרגילים של הזנה ובקרה, וגם מקיימת קשר נוסף של הזנה של כל האלמנטים בתור המרכז. האדמה קיימת בפני עצמה לפני שאר האלמנטים אך גם מוגדרת מעצם הגדרת הפריפריה והגבולות של האלמנטים האחרים.

מתוך הכרת התרבות והפילוסופיה הסינית אנחנו יכולים להבין שמקום זה של חוסר בהירות, של סתירות ויחסים מורכבים מציע לנו מבט מפוקח על החיים עצמם, החיים שמעבר לאפשרות הגדרה ומעבר לחוקים ברורים, החיים הנובעים מהאדמה.

הטחול והקיבה

תפקודים של איברי האדמה

תפקודי הטחול

הטחול מבצע התמרה (טרנספורמציה) ושינוע (טרנספורטציה) בגוף. הטחול אחראי להתמיר את האוכל והשתיה שאנחנו צורכים לתמציות חיוניות המזינות את האיברים. הטחול אחראי לשנע את התמציות האלו לכל האיברים.

הטחול מעלה את הבהיר למעלה. הטחול מקבל מהקיבה אנרגיה שמוצתה מתוך האוכל ומעלה אותה למעלה אל המחמם העליון. אנרגיה זו מתחברת עם אנרגיית הנשימה בחזה ומשם מופצת לכל הגוף דרך מערכת המרידיאנים.

הטחול אחראי לייצור צ'י ודם. למרות הקשר של הריאות אל הצ'י והלב אל הדם, הטחול נחשב לאיבר שמספק לריאות וללב את התמציות החיוניות מתוך המזון על מנת לייצר את הצ'י והדם, ולמעשה הוא השלב הראשון בתהליכי הייצור הן של הצ'י והן של הדם.

הטחול שומר את הדם בכלי הדם. יכולת זו קשורה להשתייכות של הטחול לאלמנט האדמה ודומה לדרך שבה גדות הנהר תוחמות את הנהר ושומרות את המים בכלי המים.

הטחול מחזיק את האיברים במקומם. תכונה זו נובעת משילוב של התכונה של העלאת הבהיר כלפי מעלה יחד עם תכונת החזקת דברים במקום כמו הדם בכלי הדם. זוהי תכונה שקשורה להיות הטחול איבר שקשור למרכז, והיא נקראת "הצ'י המרכזי" או "הצ'י העומד" ובסינית Zheng Qi. תכונה זו מונעת מהאיברים הפנימיים מלצנוח כלפי מטה בהשפעת כח הכובד, ואותה תכונה גם מחזיקה את המזון בקיבה זמן מספיק לעיכולו לפני העברתו למעי הדק.

מבחינה פיזיקלית כולנו מבינים מנסיונו שהאדמה מושכת אותנו אליה, כמו בסיפור התפוח של ניוטון. אלו מאיתנו שלמדו את חוקי ניוטון יותר לעומק מבינים גם שמעצם העובדה שאנחנו לא נופלים אל תוך האדמה אפשר להסיק שיש כוח נוסף שווה בעוצמתו הדוחף אותנו לעבר השמיים, ומאזן את כח הכבידה. זהו כח עולה הפועל עלינו דרך כפות הרגליים והקשר עם האדמה. שני כוחות אלו שנמצאים באיזון הם דוגמה טובה לאיזון בין היין והיאנג בתוך אלמנט האדמה והם אלו שנותנים לאדם מרכז פיזיקלי.

תכונה זו של עליו היא שמאפשרת את האנכיות הפיזית והלא פיזית של האדם, והיא קשורה לרוח האדם. הסימניה Shen שמשמעותה רוח (Spirit) מתארת כיצד האנכיות הפיזית והלא

פיזית של האדם מאפשרת לו להכיר את חוקי השמיים היורדים אל הארץ בצורת השמש הירח והכוכבים.

אנו רואים שבו זמנית הטחול אחראי לתפקודים מאוד פיזיים של עיכול מזון וגם מאפשר באדם את התכונות הרוחניות הגבוהות ביותר.

הטחול הוא השרת של הגוף. הוא פעיל כל השנה ומשרת את ארבעת האיברים המלאים האחרים. פרק 61 של Su Wen מתאר את ההבדל בין פעילות הטחול לשאר האיברים המלאים:

"הקיסר הצהוב: הטחול לא שליט של אף עונה, איך זה?"

צ'י פו: הטחול הוא האדמה. הוא שליט המרכז. במשך ארבעת העונות הוא מטפל בארבעת האיברים המלאים. בכל עונה הוא מקבל את השלטון למשך 18 ימים. הוא לא יכול לשלוט במשך עונה שלמה. (1). עוד מציין ה Su Wen ש: "הטחול הוא השליח והקיבה היא השוק". גם פה רואים דימוי של פועל פשוט העובד ללא לאות להזנת הגוף כל השנה.

הטחול אחראי לבניית ה"בשר", מסת הגוף, וכן לטונוס השרירים. תכונה זו של מלאות פנימית היא תכונה של אלמנט האדמה, יחד עם האחריות של הטחול על הפצת האנרגיה לארבעת הגפיים. בפרק 29 של Su Wen כתוב:

"הקיסר הצהוב: כאשר יש מחלה בטחול וארבעת הגפיים לא מתפקדים, איך זה?"

צ'י פו: כל ארבעת הגפיים מקבלים אספקת צ'י מהקיבה, אך הצ'י של הקיבה לא יכול להגיע למרידיאנים בעצמו. רק בזכות הטחול ארבעת הגפיים מקבלים את האספקה שלהם" (1) אנו מבינים שהטחול אינו זה שבונה את הבשר אלא הוא זה שמניע את הצ'י למקומו על מנת לאפשר את הבנייה הזו.

מהיחסים של שומן ושרירים בגפיים אפשר ללמוד על תפקוד הטחול, האם הוא מייצר רקמות מתפקדות של שריר או מייצר מהאוכל ליחה והצטברויות של שומן.

הטחול אוגר את Yi, האספקט הרוחני של אלמנט האדמה. זוהי היכולת לחשוב ולזכור. זהו המרכז שמחבר את הרעיונות שמבעבעים ממעמקי התת מודע עם מילים והגדרות המאפשרים לממש את הרעיונות האלה.

תפקודי הקיבה

הקיבה היא האיבר שמספק לגוף את ההזנה הפוסט-נטלית, היום-יומית, ההזנה הדרושה לתחזוקת הגוף בחיים. לכן היא נקראת "המקור של ששת האיברים החלולים ושורש חמשת האיברים המלאים".

האיברים המלאים מכילים את התמציות, האנרגיה המקורית אותה קיבלנו בירושה מהורינו. הקיבה היא שורש האיברים המלאים כיוון שהיא זו שמביאה אותם לביטוי מלא בחיים האלה ולשליטה מלאה על הגוף כולו על ידי הזרמת האנרגיה הפוסט-נטלית אליהם.

האיברים החלולים הם הכלים בתוכם נעים החומרים והאנרגיה של חיינו. הקיבה היא המקור של האיברים החלולים כיוון שהיא הראשונה בצינור העיכול והראשונה בתהליך העיכול. היא מזינה בחומרים החיוניים את כל האיברים החלולים שכולם יחד אחראים לייצור אנרגיית החיים מתוך המזון והמשקה שאנחנו צורכים.

הקיבה מזינה את חמשת האיברים המלאים בצ'י ומאפשרת לצ'י שלהם להגיע למרידיאן היין הגדול של היד (הריאות). הצ'י שלהם צריך להגיע למרידיאן הריאות לשם הפצתו בגוף כולו דרך מערכת המרידיאנים. תהליך זה הוא חלק מתפקיד הקיבה כשורש של חמשת האיברים המלאים. הקיבה גורמת לכך שחמשת האיברים המלאים יבואו לידי ביטוי בגוף. היא שולחת אליהם צ'י שמתערבב עם הצ'י שלהם ומאפשר לו להגיע אל כל הגוף. פרק 19 של Su Wen מתאר כיצד תהליך זה הוא חיוני לתחזוקת החיים, וכיצד לזהות האם התהליך אכן מתרחש בגוף:

"הקיסר הצהוב: כאשר מבחינים בצ'י אמיתי (Zhen Qi) של האיברים המלאים זה נקרא "ממית". מדוע?"

צ'י פו: כל חמשת האיברים המלאים מקבלים צ'י מהקיבה.

הצ'י של האיברים המלאים לא יכול להגיע בעצמו אל מרידיאן היין הגדול של היד. רק בשיתוף עם הצ'י של הקיבה הוא יכול להגיע אל מרידיאן היין הגדול של היד.

...

לכן במצב של מחלה חמורה הצ'י של הקיבה לא יכול להגיע יחד עם הצ'י של האיבר המלא אל מרידיאן היין הגדול של היד.

לכן הצ'י האמיתי של האיבר מופיע לבד. כאשר הוא מופיע לבד המחלה השתלטה על האיבר. לכן זה נקרא "ממית". (1)

הצ'י הרגיל של אדם נורמלי מסופק על ידי הקיבה. הקיבה דואגת לתפקוד תקין ובריאות של כל הגוף במשך כל השנה על ידי אספקה קבועה של צ'י למערכת המרידיאנים. צ'י הקיבה מתערבב בתוך המרידיאנים עם הצ'י של האיברים המלאים והיחסים בניהם הם הקובעים אם

האדם יחלה ומתי. תיאור של היחסים של צ'י הקיבה עם הצ'י של האיברים המלאים נמצא בפרק 18 של Su Wen. בסוגריים יש הערות שאינן מהטקסט המקורי, אלא מפירוש עתיק. כדי להבין את הטקסט יש לזכור את ההתאמה בין סוגי הדופק הקשורים לכל עונה: אביב-דופק מיתרי, קיץ-דופק כמו וו או קרס, קיץ ארוך-דופק רך וחלש, סתיו-דופק כמו שעה (חוטי), חורף-כמו אבן.

"הצ'י הרגיל של אדם נורמלי מסופק על ידי הקיבה.
(הצ'י של הקיבה הוא הצ'י הרגיל של אדם נורמלי)
כאשר למישהו אין צ'י של הקיבה זה נקרא "תנועה הפוכה למסלול הרגיל".
תנועה הפוכה גורמת למוות.

כאשר באביב יש במרידיאנים צ'י של הקיבה והתנועה היא קצת כמו מיתר זה נורמלי אם התנועה היא בעיקר כמו מיתר ויש רק מעט צ'י של הקיבה זה נקרא "מחלת כבד" אם התנועה היא רק מיתרית בלי צ'י קיבה זה נקרא ממית אם יש צ'י של הקיבה והתנועה היא כמו שעה זה נקרא "מחלת סתיו" אם התנועה היא מאוד כמו שעה זה נקרא "מחלה עכשוית" (1)

הטקסט ממשיך ומתאר תיאור דומה לגבי כל אחת מחמשת העונות. אנו מבינים מהטקסט הזה שהצ'י של הקיבה הוא המספק לגוף את האיזון המשתנה בין העונות על מנת לשמור על בריאות האדם. עוד אנחנו רואים שהיחסים בדופק צריכים להיות כאלה שכל השנה יש הרבה צ'י של הקיבה ורק מעט מהצ'י של האיבר של אותה עונה. איזון כזה משמעותו שהאדם הוא בעל מרכז יציב המאפשר לו לראות את התמונה השלמה. אדם שבאביב הופך להיות יותר מדי אביבי שוכח שיש גם סתיו ומאבד את נקודת המבט הנכונה.

גם אדם שאינו מסונכרן עם העונות ובאביב הוא מרגיש כמו סתיו יהיה חולה, אך בלבול כזה אינו נובע מחוסר באדמה ולכן גם אם יהיה לו מספיק צ'י של הקיבה עדיין הוא יהיה חולה. בכל זאת גם במצב כזה הצ'י של הקיבה עדיין משפיע, אך הפעם על זמן הופעת המחלה. אדם שמרגיש באביב כמו סתיו יהיה חולה בסתיו, אך אם חסר לו צ'י של הקיבה הוא יהיה חולה מיד. פה אנחנו יכולים לראות כיצד המידה של צ'י הקיבה שיש לאדם תשפיע על הפרוגנוזה של כל מחלה שהיא.

הקיבה מקבלת את המזון. היא שק גדול שמקבל כל מה שהאדם מכניס לתוכו. בכך היא מבטאת את התכונה הראשונה של אלמנט האדמה: האדמה מקבלת הכל.

הקיבה מבשלת ומתסיסה את המזון, מעבדת אותו ומפרקת אותו. מכינה אותו למיצוי והפרדה לבהיר ועכור. בכך היא האיבר הראשון המשתתף בתהליך הפיכת המזון לחלקים מן האדם. תהליך זה נקרא "המחמם המשולש". בפרק 21 של Su Wen נאמר: "הקיבה מקבלת את המזון. התמציות נשלחות לכבד והצ'י העודף מועבר לשרירים. הצ'י העכור מועבר ללב, והתמציות העודפות מועברות אל המרידיאנים." אנו רואים פה שהמזון מהקיבה מגיע לאיברים המלאים, למרידיאנים, לשרירים.

הקיבה היא שער הנוזלים כיוון שדרכה נכנסים לגוף כל הנוזלים. הנוזלים האלה עוברים את תהליך עיבוד הנוזלים והופכים לנוזלי הגוף, לדם או לאנרגיה, לפי תהליך המחמם המשולש. Su Wen 21: "הנוזלים נכנסים לקיבה. אנרגיית התמציות העודפת מועברת מעלה אל הטחול. הטחול מפיץ את התמציות שעוברות מעלה אל הריאות." (1)

הקיבה היא השער של יין הכליות. בתור האיבר הכי ייני מבין חמשת האיברים הכליות אוגרות את היין. היין בגוף מיוצר מתוך החומר הפיזי שמוכנס לגוף שהוא המזון, ולכן הקיבה היא השער של יין הכליות. תהליך ייצור היין בגוף מתחיל בקיבה ומסתיים בכליות.

הקיבה מורידה את העכור למטה. זהו הכיוון שבו המזון זורם בגוף, וזו הסיבה לכך שהקיבה מייצרת יין מתוך היין שנכנס אליה. כל מה שיורד הופך להיות יותר ויותר ייני.

תפקודים משותפים

Su Wen 8: "הטחול והקיבה הם הפקידים הממונים על המחסנים. חמשת הטעמים נובעים מהם" (1).

הקיבה והטחול הם צמד האיברים היחיד המצויין יחד בטקסט הזה המתאר את תפקידם של כל איברי הגוף כאנלוגיות למערכת שלטון מדינית. הגבול בין היין והיאנג באלמנט האדמה אינו ברור וחד כבאלמנטים אחרים. האיבר הייני והאיבר היאנגי נושאים יחדיו בתפקיד משותף אם כי כל אחד מהם ממלא חלקים אחרים בתפקיד זה. הטחול והקיבה משולים לפקידים הממונים על המחסנים. לא סתם נבחרה המילה מחסן לציון תפקידם, מעבר לתיאור הברור של אסם המחזיק את הגרעינים, התבואה שנכנסת לגוף. המילה הזו Cang דומה מאוד גם בהגייה וגם במשמעות למילה Zang שמשמשת לתיאור חמשת האיברים המלאים. קשר זה נותן מימד נוסף לתיאור תפקיד הקיבה והטחול, כאחרים על חמשת האיברים המלאים, דבר המצויין גם בטקסטים אחרים. עקרון זה מודגש על ידי תיאור חמשת הטעמים כנובעים מהטחול ומהקיבה. המספר חמש מציינ את הטחול והקיבה כמרכז בהקשר התפקוד שלהם, ורומז גם על כך שהטחול והקיבה מזינים את חמשת האיברים המלאים בחמשת הטעמים הנובעים מהם.

בפרק 29 של Su Wen אנחנו מוצאים תיאור כיצד מתרחשת ההזנה הזו של הטחול והקיבה את כל האיברים הפנימיים:

"הקיסר הצהוב: הטחול והקיבה מחוברים בממברנה. בכל זאת הטחול יכול להניע את הנזלים עבור הקיבה. איך זה?"

צ'י פו: מרידיאן היין הגדול של הרגל הוא היין השלישי. המרידיאן עובר בקיבה, נוגע בטחול ומסתיים בגרון. לכן מרידיאן היין הגדול מניע את הצ'י עבור הקיבה אל שלושת מרידיאני היין. בקשר למרידיאן היאנג הבהיר, הוא החיצוני. הוא הים של חמשת האיברים המלאים וששת האיברים החלולים. גם הוא מניע צ'י עבור הקיבה, אל שלושת מרידיאני היאנג. האיברים המלאים והחלולים כולם מקבלים את הצ'י שלהם מהיאנג הבהיר דרך שני מרידיאנים אלו (היין הגדול והיאנג הבהיר). לכן שני אלה הם שמניעים את נזלי הגוף עבור הקיבה." (1) מטקסט זה אפשר להבין מספר דברים:

- מערכת המרידיאנים היא הקשר בין הקיבה והטחול לבין חמשת האיברים המלאים וששת האיברים החלולים. המרידיאנים של הטחול והקיבה (היין הגדול והיאנג הבהיר) הם הערוצים שמושכים את הצ'י מהאיבר שהוא הקיבה ומניעים אותו אל כל מרידיאני היין והיאנג, שמניעים את הצ'י את האיברים הקשורים אליהם.
- הטקסט מדבר על הקיבה והטחול כאילו הם אינם חלק מהאיברים הפנימיים ובכך מייחד אותם ומציג אותם כבסיסיים יותר, אחראים על, מזינים את ובמובן מסויים חשובים יותר משאר האיברים הפנימיים. הבדלה זו מאירה גם נקודת מבט שבה הטחול והקיבה אינם איברים אלא התפקוד של מיצוי האנרגיה מהמזון ופיזורו בין האיברים.
- ישנה חלוקה מוגדרת של תפקידי הנעת הצ'י אל האיברים. הטחול בתור מרידיאן ייני מניע צ'י אל האיברים הייניים, והקיבה בתור מרידיאן יאנגי ("חיצוני") מניעה את הצ'י אל האיברים היאנגיים. זו דוגמא למצב שבו הטחול והקיבה מבצעים את אותו תפקוד אך מתחלקים בו לפי יחסיהם ההדדיים כיון ויאנג.

הטחול והקיבה מסייעים זה לזה לשמור על איזון נכון של יובש ולחות. הטחול מספק לקיבה לחות כדי שלא תתיבש, והקיבה מספקת לטחול יובש, כדי שלא יהפוך ליחתי.

יחסית אלו מתוארים יפה על ידי הסימניות המתארות את הטחול והקיבה. הסימניה של הטחול מתארת "בשר שנמצא נמוך" ומקבילה את הטחול לאדמת עמק, אדמה של מקומות נמוכים. אדמה כזו נוטה באופן טבעי לצבור לחות ולכן זקוקה לניזוק טוב על מנת להשאר פוריה. הסימניה של הקיבה לעומת זאת מתארת "שדה מעל הבשר" ורומזת על איכות הקיבה כאדמת גבעות, אדמה שנמצאת למעלה. אדמה כזו מנוקזת היטב ולא צוברת את

הנזלים שלה, ולכן עלולה להתייבש בקלות. אדמה כזו זקוקה לליחלוח תמידי על מנת שלא תתייבש. (2)

מיקומי המרידיאנים

כאשר אנחנו בודקים את מיקומי המרידיאנים של כל זוג איברים בכל אלמנט אנחנו רואים חלוקה ברורה: המרידיאן הייני זורם בחלקים היניים של הגוף: פנים הגפיים, הבטן והחזה, והמרידיאן היאנגי זורם בחלקים היאנגיים של הגוף: חוץ הגפיים, הגב, הכתפיים, הצוואר והראש. המרידיאנים אינם חוצים זה את זה ואינם פוגשים זה את זה.

למעשה אף מרידיאן ייני לא נפגש עם אף מרידיאן יאנגי, חוץ מבשני מקומות שגם הם קשורים לאלמנט האדמה מבחינת המיקום שלהם במרכז. הראשון הוא מרידיאן החוצה הקדמי שהוא האמא של כל המרידיאנים והמרידיאן המרכזי של הגוף מבחינת שמאל וימין, והשני הוא מרידיאן כיס המרה, שהוא (לפי Su Wen 8) אחראי ל"יושרה שבמרכז" ונמצא במרכז הגוף מבחינת קדימה ואחורה.

כאשר אנחנו בוחנים את המרידיאנים של הטחול והקיבה אנחנו נתקלים בתמונה שונה לגמרי. שני המרידיאנים זורמים במקביל על פני הבטן והחזה, כאשר הטחול שהוא המרידיאן הייני זורם חיצוני יותר (4 צון והופך ל 6 צון) לעומת הקיבה שזורמת פנימית יותר (2 צון והופך ל 4 צון). מצב זה מתקיים רק על הגוף, כאשר ברגליים המצב מתהפך. מרידיאן הקיבה זורם חיצוני ומרידיאן הטחול זורם פנימי. המרידיאנים חוצים זה את זה באזור החיבור של הרגליים לגוף.

אם נחלק את הגוף לשלושה חלקים אפשר לומר שהראש קשור לשמיים, הרגליים לארץ, והגוף לאדם. אם נסתכל על מיקומי המרידיאנים נראה שהם מתווים ביחסיהם את התפתחות היקום עד למצב של היווצרות החיים.

בשמיים יש רק יאנג, זהו מצב של אחדות. מצב שהיה לפני היווצרות היקום. בארץ יש גם יין וגם יאנג, כשהיאנג בחוץ והיין בפנים. זהו מצב של קיום היקום אך עדיין לפני תחילת החיים. השמיים והארץ כבר קיימים אך כיוון שהיאנג בחוץ ויין בשמיים, והיין בפנים ויין בארץ, זהו מצב של אחדות.

באדם היין והיאנג מתחלפים כאשר היין בחוץ והיאנג בפנים. חילוף זה של היין והיאנג מצביע על הפריה הדדית ותחילת סירקולציה בין היין והיאנג. היאנג שנכנס לתוך היין זהו הזרע שנכנס לתוך הביצית. מרגע זה כבר קיימים חיים. כאשר היאנג בפנים הוא מתחיל לנוע החוצה, וכאשר היין בחוץ הוא מתחיל לנוע פנימה. תנועה זו היא הסירקולציה בין היין והיאנג שמהווה את הבסיס התפקודי לקיום החיים.

טאו טה צ'ינג פרק 5: "החלל בין שמים וארץ משול למפוח שבידי הנפח. ריק מכל, מכיל כל. ינוע – יוציא הבל, הנראה לעין כריבוא צורות" (5)

סידור זה של מרידיאני אלמנט האדמה מכיל בתוכו את סוד הייחודיות של אלמנט האדמה המשמש בסיס תפקודי לקיום החיים. בעוד שאר האלמנטים מכילים בתוכם את היין והיאנג במצב תפקודי אך לא שלם בפני עצמו אלמנט האדמה מתקדם צעד אחד הלאה ומכיל בתוכו את שלושת הכוחות הדרושים לקיום החיים: השמיים הארץ והאדם, או במילים אחרות היין היאנג והקשר בניהם שהוא נשימת החיים. גם בין האלמנטים האדמה "מקדמת את המודל" או בקיומה משכללת את ההויה של האלמנטים מארבע רוחות היוצרות מרחב וארבע עונות שמהוות תמהילים שונים של יין ויאנג לחמש משפחות המכילות מרכז וציר המאפשר קיום והתבטאות של ארבע האיכויות האחרות.

טאו טה צ'ינג פרק 11: "שלושים חישורים מתחברים לציר הגלגל. החלל הריק בניהם יניע את הגלגל". (5)

בכל גלגל ומחזור ישנו ציר. הציר הוא פנימי ולא תמיד נראה. הציר הוא זה שמאפשר את התנועה. התנועה היא הדרך של הגלגל לבוא לידי ביטוי בחיים והדרך של המחזור להצטרף לתנועת הזמן. שוב מתגלית החשיבות של מרכזיות האדמה והפעם נסמכים עליה מחזורי החיים והיקום כולו.

מרידיאן הקיבה נפגש עקב מיקומו הייני בבטן עם מרידיאן הכבד בנקודה St-25 ציר שמימי, ועם מרידיאן הכליות בנקודה St-28 מעבר מים. בנקודה Cv-12 מרכז הקיבה נפגש מרידיאן הקיבה עם מרידיאני הריאות ובעל הלב. בנקודה Cv-4 שער היואן נפגש מרידיאן הקיבה עם מרידיאן הטחול.

מרידיאן הקיבה הוא המרידיאן היאנגי היחיד הנפגש עם המרידיאנים של חמשת האיברים המלאים. יכול להיות שדרך נקודות מפגש אלו מרידיאן הקיבה מעביר אל חמשת האיברים המלאים את הצ'י של הקיבה כדי שיתערבב עם הצ'י האמיתי ויחד ייצרו את הדופק המתאים לכל עונה. מפגשים אלו מדגישים את עומקו ופנימיותו של המרידיאן היאנגי של אלמנט האדמה ומראים שוב שהיאנגיות של הקיבה אל מול הטחול לא סותרת את הייניות שלה אל מול שאר הגוף.

מרידיאני הטחול והקיבה נפגשים בנקודה Cv-4 שער היואן. זוהי נקודת המפגש היחידה של מרידיאני הטחול והקיבה אחד עם השני. הם נפגשים בשער של היואן כדי לקדם בברכה את אנרגית האבות המקורית הנובעת מהכליות וללוות אותה בדרכה אל כל הגוף. האיחוד של האנרגיות המולדות עם האנרגיות הנרכשות נוגע שוב בבסיס התפקודי של החיים ובתקשורת

בין היין והיאנג. הטחול והקיבה קשורים לחיבור של האנרגיות המולדות והנרכשות במספר אופנים.

התשתית בגוף שנוצרת משילוב היין והיאנג היא המרידיאן המיוחד Chong. בתור שכזה אחד מתפקידיו הוא לחבר אנרגיות מולדות ונרכשות יחד. המרידיאן הזה מופעל על ידי המרידיאן של הטחול בנקודה Sp-4 סבא נכד. גם שם הנקודה מראה כיצד חוכמת הסבא נותנת חיים לנכד, ומה הקשר בין האנרגיות המולדות והנרכשות. כל הנקודות של מרידיאן Chong ברגליים הם נקודות של מרידיאני הטחול והקיבה. באזור שקשור לארץ החיבור של האנרגיות המולדות והנרכשות מבוצע על ידי אלמנט האדמה. ברגע שמגיעים לגו שהוא האזור של האדם החיבור כבר קיים ומכאן יכול מרידיאן Chong להתבטא דרך מרידיאן הכליות שהוא המכיל את האנרגיות המולדות.

היחס המיוחד בין היין והיאנג באלמנט האדמה

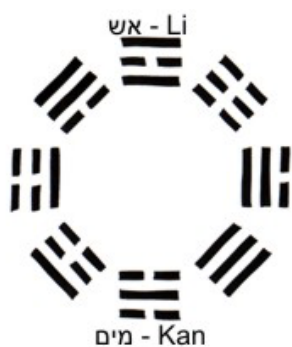
ראינו כבר שהחלוקה ליין ויאנג באלמנט האדמה אינה חדה וחלקה כמו באלמנטים אחרים. פה נסקור שוב בקצרה את ההתבטאות של היין והיאנג באלמנט האדמה ונבין את המשמעות שלה לקיום חיי האדם.

יאנג	יין
קיבה איבר חלול (אל חומר)	טחול איבר מלא (חומר)
טחול מתמיר ומשנע (השפעה)	קיבה מכילה נוזלים ומזון (הכלה)
קיבה מרידיאן היאנג הבהיר (קשר ליאנג)	טחול מרידיאן היין הגדול (קשר ליין)
טחול מייצר צ'י ודם (קשר למחמם עליון)	קיבה מייצרת יין ונוזלים (קשר לכליות)
צ'י הקיבה מניע לכל הגוף (דינמיות)	צ'י הטחול מחזיק במקום (סטטיות)
הטחול מניע למעלה (יאנגיזציה)	הקיבה מניעה למטה (ייניזציה)
הטחול במהותו אש (מהות יאנגית)	הקיבה במהותה מים (מהות יינית)
לטחול אנרגיה עמוקה אש (תפקוד יאנגי)	לקיבה אנרגיה עמוקה אדמה (תפקוד ייני)

היין והיאנג יותר מעורבבים באלמנט האדמה מאלמנטים אחרים. כאשר אנחנו בוחנים את ההפרדה והערבוב של היין והיאנג אנחנו רואים שני קצוות. הפרדה מוחלטת של היין והיאנג משמעה מוות, מצב שאין בו חיים. ערבוב מוחלט של היין והיאנג גם הוא לא בר חיים, זהו מצב של תוהו ובוהו שמתואר בכתבים גם הוא רק לפני היות החיים. כל תהליך של חיים כולל בתוכו גם את הפרדה בין היין והיאנג וגם את הערבוב בניהם. כיוון שמכל האלמנטים אלמנט האדמה הוא זה שמבטא את החיבור בין יין ויאנג אנחנו רואים פה ערבוב רב יותר בין היין והיאנג מאשר בשאר האלמנטים שם הפרדה ברורה יותר.

הבדל מהותי אחר באלמנט האדמה הוא המיקום היחסי של היין והיאנג. אם מסתכלים על המרידיאנים רואים שהיאנג בפנים והיין בחוץ, בניגוד לשאר האלמנטים. גם מבט על מבנה כדור הארץ שהוא האדמה הגדולה שלנו מראה חוץ קר ומוצק לעומת פנים חם ופעיל. היאנג הפנימי של אלמנט האדמה הוא המקור הנסתר לפעילות החיים. זהו היאנג שבתוך היין, העין האדומה שבמרכז הדג השחור בסמל היין יאנג.

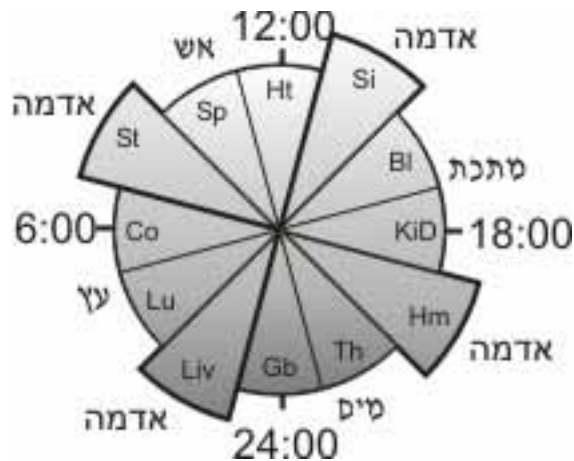
הבדל זה נוגע שוב לחיבור שבין היין והיאנג המיוחד לאלמנט האדמה. אם במצב טרום החיים אנחנו רואים את השניים שהם היין והיאנג הרי תהליך החיים הכולל את החיבור בין היין והיאנג מציג תמיד את השלוש: יאנג-יין-יאנג או יין-יאנג-יין. אפשר לראות שההיפוך הזה בין היין והיאנג המעביר אותנו ממודל של שניים לשלוש יוצר בתהליך את שתי הטריאגרמות של הטחות והקיבה, הטריאגרמות שמסמלות את היין והיאנג במודל הטריאגרמות הפוסט-נטלי.

כאשר אנחנו מתבוננים בטריאגרמות של הטחול והקיבה אנחנו רואים את ביטויי שיא היין ושיא היאנג בתוך חוקי החיים. טריאגרמת האש הקשורה לטחול מציגה את היאנג מבחוץ ואת היין מבפנים. האש היאנגית זקוקה לחומר בעירה על מנת להתקיים. טריאגרמת המים הקשורה לקיבה נקראת גם נהר. היא מציגה יין מבחוץ בצורת שתי גדות הנהר או כל חומר פיזי התוחם אזור של תנועה, ומבפנים יש את היאנג של זרימת

המים בנהר או האוכל בקיבה. כאן היאנג הפנימי זקוק ליין שיתחום וינתב אותו. למרות האופי הקוטבי של שתי הטריאגרמות עדיין ניתן במבט קל לזהות את הדמיון שבניהן כטריאגרמות סימטריות ומעורבות. בשתיהן יש גם יין וגם יאנג, ובשתיהן יש הבדל בין הפנים והחוץ. שני עקרונות אלו הם אולי המהותיים ביותר בתיאור אלמנט האדמה ובאים לידי ביטוי בסמלים התשתיתיים המתארים את הטחול והקיבה.

אנרגיית האדמה – כבד, קיבה, מעי דק, בעל הלב

מלבד איברי אלמנט האדמה, הטחול והקיבה, ישנו היבט נוסף של אדמה. ברפואה הסינית, והוא אנרגיית האדמה. בעוד אלמנט האדמה עוסק באיברים שמהותם היא האדמה אנרגיית האדמה מתבטאת באיברים מאלמנטים אחרים שתפקודם מכיל איכויות אדמתיות. עקב העיסוק באותה איכות בשני מישורים שונים סביר להניח שיש קשר בין השניים ולכן

נסקור בקצרה את אנרגיית האדמה בגוף והקשר שלה לאלמנט האדמה.

אנרגיית האדמה בגוף מתבטאת בארבעה איברים: כבד, קיבה, מעי דק, בעל הלב. כאשר אנחנו מסתכלים על תנועת האנרגיה בגוף במהלך היום או השנה אנחנו רואים מעבר של האנרגיה ממרידיאן למרידיאן בסדר שנקרא "השעון הביולוגי".

סדר זה עובר דרך המרידיאנים לפי האנרגיות העמוקות שלהם, בסדר האלמנטים: עץ-אש-מתכת-מים. בין כל שני אלמנטים יש איבר אחד עם אנרגיית אדמה, יחד ארבעה איברים. מיקום האדמה בין כל שני אלמנטים מזכיר את תפקיד הטחול לשלוט 18 ימים בסוף כל עונה, כפי שמפורט בפרק על תפקודי הטחול. אם הטחול הוא זה ששולט בתקופות שבהם אנרגיית האדמה באה לידי ביטוי יכול להיות שהוא זה שמספק את הבסיס האדמתי בגוף לביצוע התפקוד הזה.

ארבעת איברי האדמה מרכיבים את המעברים בין האלמנטים על ידי תכונת התיווך הרכה של אלמנט האדמה, ולכל איבר יש תכונת אדמה אחרת בהתאם לאלמנטים בניהם הוא מתווך.

תפקודי האיברים בעלי אנרגיית אדמה

הכבד מתווך בין אלמנט המים לאלמנט העץ. מעבר זה מבטא את תחילת תנועת החיים והכבד מבטא את האדמה שלו על ידי וויסות התנועה ווידוא שכל התנועה בגוף תזרום בצורה חלקה ובלי מחסומים.

הקיבה מתווכת בין אלמנט העץ לאלמנט האש. מעבר זה מבטא את ההתפתחות המקסימלית של האנרגיה והקיבה מבטאת את האדמה שלה על ידי אספקת ההזנה הדרושה להתפתחות הזו.

המעי הדק מתווך בין אלמנט האש לאלמנט המתכת. מעבר זה מבטא את תחילת הדעיכה וההתכנסות והמעי הדק מבטא את האדמה שלו על ידי בנייה מתמדת של הגוף וספיגה פנימה של המזון.

בעל הלב מתווך בין אלמנט המתכת לאלמנט המים. מעבר זה מבטא את סיום המחזור והכנה לקראת המחזור הבא. בעל הלב מבטא את האדמה שלו על ידי תיווך תוצאות המחזור אל הלב שהוא הקיסר ומשלוח הוראות חדשות לקראת המחזור הבא.

הקשר וההבדל בין אלמנט האדמה ואנרגיית האדמה

אנחנו רואים כאן ארבעה תפקודים שלכל אחד מהם איכות אדמתית שונה, והם באים לידי ביטוי באיברים ששייכים לכל מיני אלמנטים. התכונות וויסות, הזנה, בנייה ותיווך הן תכונות של אלמנט האדמה והן יכולות לבוא לידי ביטוי בכל מקום. באלמנט האדמה עצמו אנחנו יכולים לראות את התכונות האלו באופן כללי בתפקוד האלמנט או בתיאור התפקודים של האיברים טחול וקיבה, אך לא זה מה שהופך אותם לאיברי אלמנט האדמה. הטחול והקיבה מאופיינים בגוף בתור המהות של האדמה בגוף האדם. הם המרכז, הם הצומת המקשרת, הם הבסיס לכל שאר האיברים. להם יש את המיוחדות של אלמנט האדמה מבחינת היחס לשאר האלמנטים, מבחינת הקשר המיוחד של היין והיאנג ומבחינת החשיבות שלהם בתחזוקת האדם בין השמיים והארץ.

אדמה – אדם – אד + דם

המילה אדמה והמילה אדם דורשות בדיקה מיוחדת להבנת משמעות המילים והקשר בניהם. בתוך המילה אדם אנחנו מוצאים שתי מילים אחרות, אד ודם. האד זהו הצ'י, האספקט הלא חומרי של החיים. הדם זהו נזל החיים הפיזי. היחסים בין הצ'י והדם נבחנו במפורט ב Su Wen ובקצרה אפשר להגיד שיש להם יחסים של יין ויאנג. הדם מזין את הצ'י, הצ'י מניע את הדם. אין דם בלי צ'י ואין צ'י בלי דם. המילה אדם מצביעה על החיבור בין אד ודם היוצר את החיים. המילה אדמה נובעת מאותו שורש ומצביעה גם היא על המקום והתהליך של התאחדות הצ'י והדם שהם חומרי הבסיס של החיים והתוצרים של החיים גם יחד.

משמעות האדמה כמקשרת בין שמיים וארץ

"טאו הוליד את האחד, האחד הוליד את השניים, השניים הולידו את השלושה, השלושה הולידו את כל היצורים. גבם אל הצל, פניהם אל האור, והתואם שבניהם הוא נשמת החיים נעדרת הגשמיות." טאו טה צ'ינג פרק 42.

האדמה היא המרכז. האדמה היא המקום בו נפגשים היין והיאנג. המקום בו נפגשים היין והיאנג הוא מקום תחילת החיים. מהמפגש של יין ויאנג נוצר דבר חדש, חיים חדשים, אדם חדש. מהמפגש של יין ויאנג נוצרים כל היצורים. המקום שבו נפגשים היין והיאנג הוא המקום שבו מתרחשים החיים. הוא המקום שבו אדם חי, בין שמיים וארץ. המקום הזה הוא מרכז החיים, שהיא האדמה.

Su Wen פרק 62 מתאר זאת כך: "מה שמעל הציר השמימי (St-25) נשלט על ידי הצי של השמיים. מה שמתחת לציר השמימי נשלט על ידי הצי של הארץ. הספרה (Sphere) של חילופי הצי, הצי של האדם עוקב אחריה, כל היצורים נובעים ממנה." (1)

氣交

Qi Jiao – חילופי הצי

ישנה נקודה מוגדרת שהיא הגבול בין שמיים וארץ, וסביבה ישנו אזור שהוא האזור של חילופי הצי בין שמיים וארץ. המונח "חילופי הצי" מתייחס למקום שבו השמיים והארץ מתקשרים. לפי אותו טקסט זהו מקום שקשור ל"אדם" מתוך השילוש שמיים אדם וארץ. במקום זה מתרחשים

כל השינויים, כל ההתמרות, כל היצירה. מה הגודל של איזור זה לא נאמר, אך אפשר להניח שהוא כולל כל מקום שבו מתרחשים חיים. עבור כל אדם אזור זה כולל לפחות את הגוף הפיזי והלא פיזי של האדם, ועבור כדור הארץ זה כולל לפחות את כל האטמוספירה. מעבר לכך כבר קשה לתאר.

הבלב

תפקודי הבלב בראייה מערבית

הפרשה פנימית

רובו של הבלב מורכב מתאי הפרשה חיצונית המפרישים אנזימי עיכול אל התריסרון. בין תאים אלו ישנם מאות אלפי קבוצות תאים של הפרשה פנימית, הנקראים "איי לנגרהנץ". תאי ההפרשה הפנימית מפרישים הורמונים לדם ומתחלקים לארבע סוגים (לפי שכיחות):

- תאי בטא המפרישים אינסולין
- תאי אלפא המפרישים גלוקגון
- תאי דלתא המפרישים סומטוסטטין
- תאי גמא המפרישים לדם פוליפטיד בעל תפקוד לא ידוע

תאי בטא והפרשת אינסולין

על הממברנה של תאי בטא ישנן תעלות המזהות את רמות הגלוקוז (סוכר) בדם. התאים מפרישים אינסולין בתגובה לעליית רמת הגלוקוז בדם. השפעות האינסולין בגוף הם:

- השפעה על סיבי שרירי השלד לבצע שתי פעולות:
 - משיכת גלוקוז מהדם והפיכתו לגליקוגן
 - משיכת חומצות אמינו מהדם והפיכתם לחלבונים
 - השפעה על תאי הכבד לביצוע שלוש פעולות:
 - משיכת גלוקוז מהדם והפיכתו לגליקוגן
 - עיכוב ייצור האנזימים המפרקים גליקוגן
 - עיכוב הפיכה של שומן וחלבון לגלוקוז
 - השפעה על תאי שומן למשיכת גלוקוז והפיכתו לשומן
 - השפעה על ההיפותלמוס להפחתת תיאבון
- כל זה יחד גורם לשתי תופעות. אחת היא הפיכה של מזינים מסיסים (גלוקוז) לצורתם הלא מסיסה (גליקוגן, חלבון, שומן) אך עתירת אנרגיה. השניה היא ירידה ברמת הגלוקוז בדם.

תאי אלפא והפרשת גלוקגון

תאי אלפא בבלב מפרישים גלוקגון בתגובה לרמות גלוקוז נמוכות בדם. הם משפיעים על הכבד לפירוק גליקוגן לגלוקוז. השפעה זו מאפשרת לשמור על רמות גלוקוז קבועות בדם בין הארוחות.

תאי דלתא מפרישים סומטוסטטין שמאט את קצב ספיגת המזון מהמעיים. סומטוסטטין מופרש גם מההיפותלמוס ומהמעיים עצמם.

תאי בטא מפרישים פוליפפטיד שמפחית את התיאבון. (3)

הפרשה חיצונית

80% מנפח תאי הבלב הם תאים שתפקידם הפרשה חיצונית. הבלב מפריש אל חלל התריטריון כליטר וחצי על שלושה ליטר ביום של מיצי לבלב. למעשה הבלב הוא המקור העיקרי של אנזימים לעיכול כל משפחות המזון. אנזימי הבלב מפרקים חלבונים פחמימות ושומנים, וכן חושפים ויטמינים מתוך מולוקולות הנשא שלהם כדי לאפשר את ספיגתם במערכת העיכול.

חומציות מיצי הבלב היא נמוכה, בין pH8 ל pH8.5, כך שלמעשה מיצי הבלב הם בסיסיים. מיצי הבלב מכילים אנזימים לפירוק של חלבונים ושומנים ופחמימות, אלקטרוליטים ומים.

הבלב מפריש ארבעה סוגים של אנזימים:

- אנזימים לפירוק חלבונים
- אנזימים לפירוק שומנים
- אנזימים לפירוק פחמימות (הידרוליזה)
- אנזימים לפירוק חומצות גרעין

לבלב שני דפוסי הפרשה של אנזימים:

- הפרשה הבסיסית מתרחשת פעם בשעה שעתיים למשך 10-15 דקות, ללא קשר לאכילה.
- הפרשה לאחר אכילה מתרחשת מן הסתם לאחר אכילה, ומתחלקת לשלושה שלבים:

- השלב הראשי (cephalic phase) מתרחש כתגובה למראה או טעם של אוכל, ומופעל כנראה ע"י עצב הואגוס. גירוי קצות עצבים כולינרגים גורם לייצור אנזימים וביקרבונט (החומר שהופך את מיץ הבלב לבסיסי).
- השלב הקיבתי (Gastric Phase) מתרחש בחלקו בעקבות שינוי הלחץ על דופן הקיבה. הלחץ על דופן הקיבה גורם לשחרור גסטרין מהקיבה לדם, תהליך המגרה את הקיבה להפריש חומצות עיכול אל חלל הקיבה, ומגרה את הבלב להפריש מיצי לבלב אל חלל המעי.
- השלב המעיי (Intestinal Phase) מתרחש בעקבות כניסה של חומצה לתריטריון. כאשר החומציות בתריטריון יורדת מתחת ל pH4.5 המעי מפריש סקרטין המגרה את הבלב להפריש ביקרבונט. הנוכחות של חומצות שומן, חומצות אמינו וחלקי חלבונים במעי מעוררת את המעי להפריש כולציסטוקינין (CCK) המגרה את הבלב להפריש אנזימי עיכול. שני חומרים

אלו המופרשים במעי משלימים אחד את השני בגירוי הלבלב להפרשת אנזימים וביקרבוט. (6)

תפקודי הלבלב בראייה סינית

אנו רואים כי ללבלב שתי מערכות הפרשה שונות, אחת חיצונית אל צינור העיכול, והשניה פנימית אל הדם. שתי מערכות אלו משפיעות בראש ובראשונה על מערכת העיכול עצמה ועל הדרך בה הגוף משתמש בתוצרי מערכת העיכול. הלבלב משפיע על תהליך העיכול החל מפירוק המזון בצינור העיכול, דרך השפעה על מידת ואופן ספיגת המזון את הדם במעי, המשך בוויסות רמות הגלוקוז בדם וכלה בהשפעה על איברי מטרה כגון הכבד, רקמות שומן ורקמות שריר שלד לוויסות רמות הסוכר בהם, ושפעול פעולות בניה ופירוק של חומרים חיוניים.

אם נתרגם את הפעילויות המערביות של הלבלב למונחי הרפואה הסינית נוכל לראות את הקשרים הבאים:

הלבלב אחראי לוויסות רמות הסוכר בגוף. הטעם המתוק של הסוכר קשור לאלמנט האדמה. אפשר לומר שהלבלב מווסת את כמות האדמה בגוף, או יותר נכון בדם. הלבלב משפיע על הכנסת האדמה מהדם שהוא פנימי אל רקמות השרירים והשומן, שהן חיצוניות יותר. מבחינה זו הלבלב מביא לידי ביטוי חיצוני את האדמה הנבנית בפנימיות האדם. תפקוד זה הוא תפקוד השינוע (טרנספורטציה) של הטחול כפי שהוא מתואר בספרות הסינית העתיקה. הסוכר הוא חומר יאנגי והלבלב מניע אותו מפנימיות הדם אל חיצוניות השרירים בדיוק כפי שמתוארת פעולתו של היאנג של הטחול, הממלא את ארבעת הגפיים.

הלבלב מניע סוכרים אל השרירים ושומנים אל רקמות השומן. מבחינה זו הלבלב משפיע על השרירים השייכים לאלמנט העץ, ומזין אותם בחומרים הדרושים לביצוע הפעולה היאנגית של התנועה. אל רקמות השומן השייכות לאלמנט האדמה מביא הלבלב אנרגיה יינית של אגירה של חומרים חיוניים. הלבלב מאזן את הציר עץ-אדמה על ידי הכנסת יאנג לאלמנט העץ והכנסת יין לאלמנט האדמה.

הלבלב משפיע על הכבד לאגור אנרגיה או לשחרר אנרגיה, בהתאם לצרכי הגוף. מבחינה זו אפשר לומר שהלבלב מסייע לכבד לווסת את הזרימה הקבועה של האנרגיה בגוף. הלבלב הוא זה שמספק לכבד את האדמתיות הדרושה לו להסדרת הזרימה בגוף. מבחינה זו הלבלב משפיע על התנועתיות של אלמנט העץ בכך שהוא מספק לה איזון והרמוניה.

ברמה אחרת לגמרי הבלבל משפיע על ההיפותלמוס במוח לוויסות תחושת הרעב והשובע, תחושות שמקשרות את הגוף הפיזי עם רוח האדם, שבה משתמש האדם כדי להשיג אוכל, לבשל אותו ולאכול אותו כדי להשביע את צרכי הגוף. אפשר לומר שהבלבל מווסת את ההיבט הרוחני שנקרא Po כדי לגרום לאדם להזין את עצמו באוכל. ברמה זו ההשפעה של הבלבל היא על המוח, והיא גורמת לתחושה כללית של האדם ולא להשפעה ספציפית במקום כזה או אחר.

הבלבל משלים את הקיבה באיזון רמת החומציות במעיים. המזון בקיבה הוא חומצי ביותר כדי לאפשר את הפירוק הראשוני של חלבונים ושל המזון בכלל, אך אם מזון חומצי כזה יגיע אל המעי הדק הוא יפגע בו. כדי לסתור את החומציות מהקיבה מפריש הבלבל ביקרבונט בסיסי הסותר את יוני המימן החומציים כדי להגיע לרמת חומציות מאוזנת במעי (בערך Ph6.5).

התכונות של חומציות ובסיסיות ניתנות לחלוקה ליין וליאנג עקב היחסיות שלהם וההתבטאות השונה הנובעת מתכונה משותפת. אם נתיחס לחומציות ככמות יוני המימן בחומר הנבדק (זהו המדד היוצר את יחידת ה pH) אז אפשר לומר שחומציות היא יאנג כי יש בה הרבה יוני מימן, ובסיסיות היא יין כי יש בה מעט יוני מימן. בחינת השמות בעברית מראה גם היא תמונה דומה. החמיצות היא תכונה של אלמנט העץ היאנגי, והבסיסיות היא תכונה יינית, נמוכה. ("הכבד הוא המסד לקל" טאו טה צ'ינג פרק 26 (5)). אם נבחר מזונות מוכרים כדוגמאות נראה את הלימון החמוץ כדוגמא קלאסית לאלמנט העץ היאנגי לעומת החלב הבסיסי כדוגמא לאלמנט המתכת הייני. מבחינת רמות החומציות של החומרים המופרשים מהם הקיבה היא יאנג והבלבל הוא יין. שניהם יחד פועלים דרך הפרשת מיצים לשפעול מערכת העיכול לעיבוד המזון שנכנס לתוכה. פעילות זו מתאימה להפליא לתיאור הסיני של הקיבה והטחול כאחראיים על עיבוד המזון הנכנס לגוף.

הבלבל מפריש את האנזימים המבצעים את הפירוק של המזון לחלקיו הנספגים במעיים. תפקיד זה הוא תפקיד הטרנספורמציה של הטחול. פירוק מולקולות גדולות לקטנות משחרר בתהליך אנרגיה המופקת מתוך האוכל. זהו תהליך ההפרדה בין בהיר ועכור שהוא מהות הטרנספורמציה שמבצע הטחול. גם כאן מבצע הבלבל את תפקיד הטחול בשילוב עם הקיבה. הקיבה מבצעת פירוק והבשלה ע"י הסביבה החומצית שלה ואנזימי העיכול שהיא מפרישה, והבלבל מבצע את תפקיד הטחול בהתמרת המזון על ידי אנימי העיכול שלו.

לבלבל שני דפוסי הפרשה של מיצי הבלבל, המתארים בצורה ברורה שני תפקודים שונים של אלמנט האדמה.

הדפוס הראשון הוא דפוס קבוע ומתקשר לתפקוד האדמה בתור השפחה של הגוף, בתור השורש של חמשת האיברים המלאים, והמקור של ששת האיברים החלולים. הלב לב מפריש באופן קבוע פעם בשעה שעתיים את מיצי ההתמרה שלו אל תוך מערכת העיכול המלאה תמיד במזון. דרך פעילות זו דואג הלב להזנה קבועה של חומרים מזינים ואנרגיה הנובעת מפירוק המזון. הזנה זו מועברת דרך מרידיאני הטחול והקיבה אל כל האיברים המלאים והחלולים בגוף.

הדפוס השני הוא הפעלה שנובעת מאכילה, וזהו הדפוס של האדמה כאחראית על עיבוד המזון המוכנס לגוף בתהליך המחמם המשולש. כל תהליך עיבוד המזון והנוזלים המתואר בספרי הרפואה הפנימית הסיניים מתחיל תמיד בכניסת המזון והנוזלים לקיבה. "לאחר עיכול המזון בקיבה..." מתרחשים תהליכים רבים של תנועת הצ'י והדם, הג'ינג וה Shen בגוף. בתהליך זה שמופעל בכל כניסת מזון לגוף מעורב הלב בשלוש רמות שונות:

- עם קליטת הרושם של אוכל על ידי ראייה טעימה וכנראה גם הרחה כבר מופעל הלב לב להתחיל לייצר את היאנג של הטחול שהם אנזימי העיכול ואת היין של הקיבה שזהו הביקרבונט. זוהי פעילות שקשורה ל"שמייים" מעצם הגירוי הלא חומרי.
 - לאחר כניסת המזון לקיבה והתחלת הפרשת חומצות הקיבה מתחיל גם הלב לב להזרים את מיצי הלב לב לתוך מערכת העיכול. בשלב זה מאזן הלב לב את הקיבה מבחינת יין ויאנג של חומציות במחמם האמצעי ומאפשר קליטת המזון באזור ה"ארץ" של האדם, המקום בו מתרחשת קליטה של חומר פיזי.
 - השלב השלישי קשור לפעילות המעי הדק ולבניית האדם מתוך המזון. כאשר מגיע מזון למעי מפריש הלב לב את אנזימי העיכול אל המעי כדי להמשיך את תהליך ההתמרה של המזון לדם ואנרגיה. זהו שלב של בנייה הקשור לרמה של "אדם".
- שוב אנחנו רואים את תפקוד אלמנט האדמה בשלושת רמות האדם, והפעם כשותפף עיקרי בתהליך בניית האדם מתוך המזון שלו.
- דפוס הפעולה של הלב לב מצביעים שוב על הקשר שלו גם לטחול וגם לקיבה, ועל האפשרות שללב לב תפקידי הכלולים בתוך תפקידי הטחול והקיבה הסיניים.

למה לא מדברים על הבלבל ?

ישנן מספר גישות לשאלה מדוע לא מוזכר הבלבל בספרי הרפואה הסינית העתיקים. עקב היותו מרכזי ומהותי בתפקוד הגוף ומערכת העיכול בפרט לא סביר להניח שהסינים לא ידעו על הבלבל. אם כן, כיצד ומדוע לא מתיחסים אליו בשמו?

הבלבל הוא הבלוטה של הטחול

גורמים רבים העוסקים ברפואה סינית במערב אומרים כי המונח Pi המתורגם כטחול מתיחס לצמד "טחול-בלבל" יחד. כלומר בכל מקום שמצויין Pi הכוונה גם לטחול וגם לבלבל. לא ברור מדוע קושרו יחד שני איברים לשם אחד, דבר שאין לו מקבילה ברפואה הסינית. לא ברור גם מדוע קושרו יחד שני איברים אלו שעל פניו אין להם קשר תפקודי או אחר. הסבר אחד יכול לנבוע מתוך נקודת מבט הרואה את הטחול כבלוטה ולא כאיבר. בספרי הרפואה הסיניים לא מופיעה התייחסות נפרדת לאף אחת מבלוטות ההפרשה הפנימית למרות החשיבות הגדולה שיש להם בתפקוד האדם. מתוך ההבנה שהורמונים הם חומרים בכמות נמוכה מאוד שמעוררים את הגוף לביצוע פעולות בהיקף נרחב ביותר אפשר להסיק כי הבלוטות וההורמונים שלהם נחשבו בעיני הסינים לסוג של יאנג. הבנה כזו מאפשרת לשייך לכל איבר פנימי בלוטת הפרשה פנימית הקשורה אליו:

- במחמם התחתון קשורה בלוטת האדרנל לכליות.
- במחמם האמצעי קשורה בלוטת הבלבל לטחול.
- במחמם העליון קשורה בלוטת התריס לריאות ובלוטת התימוס ללב.
- במערכת המין הנשית קשורות השחלות לרחם.
- בראש קשורות ההיפופיזה וההיפותלמוס למוח.

ניתן להסביר קשרים אלו על ידי התבוננות בתפקודי הבלוטות לפי הגדרתם ברפואה המערבית ולהשוות תפקודים אלו לתפקודי האיברים הקשורים אליהם לפי הרפואה הסינית. נוכל לראות כי תפקודי הבלוטות נחשבים להיות האספקטים היאנגיים יותר של תפקודי האיברים הקשורים אליהם. נביא כאן רק מספר דוגמאות:

לבלוטת האדרנל ישנן מספר תפקודים. היא קשורה לוויסות לחץ הדם, היא מפרישה אדרנלין לשפעול המערכת הסימפתטית שהיא הצד היאנגי של מערכת העצבים האוטונומית, היא מפרישה הורמוני מין להגברת הפעילות המינית של האדם. היאנג של הכליות אחראי גם הוא להפעלת מנגנונים דומים בגוף: הוא אחראי על רמת הפעילות והמנוחה של האדם מבחינה פיזית, על תפקוד במצבי לחץ, על הכושר הפיזי של האדם, על רמת הפעילות המינית ועוד.

בלוטת הלב (הפרשה פנימית) אחראית על וויסות רמות הסוכר בדם ובתאי הגוף, משלב הספיגה מהמעיים ועד שלב הכנסת הסוכר לתאים והפיכתו למאגרים בכבד. הסוכר בתור החומר שמשמש לייצור אנרגיה זמינה החיונית לכל תפקודי התא נחשב לחומר מאוד יאנגי, הוא החומר המזין את היאנג בכל הגוף. הלב מבחינה זו דואג להנעה של הסוכר אל המקומות הנכונים בגוף, ולהפיכת העודפים למאגרי אנרגיה. היאנג של הטחול הוא האחראי על תפקוד ההתמרה והשינוע של תוצרי המזון (טרנספורמציה וטרנספורטציה). תפקידו לקחת את תוצרי המזון שנספגו לגוף, להעביר אותם אל המקומות בגוף שם צריך אותם, ולגרום להתמרה ושינוי של החומרים האלה כדי לווסת רמות עודף וחוסר של חומרים בגוף, ולשמור על מאזן כללי מתאים.

בלוטת התריס תפקידה לווסת את קצב חילוף החומרים בגוף ע"י השפעה על תאי הגוף ישירות. היא משפיעה על קצב הלב ועוצמת הפעימה, טמפרטורת הגוף, מידת הזעה ועוד. היאנג של הריאות הוא היכולת שלהן להניע את הצי בכל הגוף. כיוון שהצי מבצע את כל הפעילויות בגוף ככל שהריאות מניעות יותר צי בגוף כך מואץ חילוף החומרים ולהיפך.

הסבר זה מניח את הדעת מבחינת התפקוד ההורמונלי של הלב אך עדיין נותרות שאלות פתוחות לגבי תפקוד הלב בהפרשה חיצונית למערכת העיכול. כל שאר האיברים שמפרישים לתוך מערכת העיכול קיבלו התייחסות אישית, למה הלב לא ?

הטחול הוא הלב

גישה אחת גורסת כי יש הבדל בין שמות האיברים בהם השתמשו הסינים ושמות האיברים בהם משתמשים במערב. דוגמא אחת להבדל כזה היא הפריקרדיום. במערב קוראים פריקרדיום לאחת השכבות העוטפות את שריר הלב, השכבה האמצעית. הסינים בספרי הרפואה מתייחסים ל Xin Bao, שבתרגום לעברית נקרא מעטפת הלב. נשמע מאוד דומה אך הסינים מתייחסים לתפקוד בגוף האדם, ולא לאיבר פיזי. אותו תפקוד נקרא גם Xin Zhu, שפירושו "הלב כאדון" ומתייחס לתפקוד נוסף של הלב עצמו, ולא לאיבר נפרד. לכן התרגום של Xin Bao כפריקרדיום הוא לא נכון וגורם לבלבול, ולדעתי נכון לתרגם ל "בעל הלב" או "הלב כאדון".

יתכן מצב שבלבול כזה נוצר גם ביחס לטחול וללב. כאשר אנחנו מסתכלים על תיאור התפקודים של הטחול ברפואה הסינית אנחנו רואים בעיקר תפקודים הקשורים ללב כפי שאנו במערב מכירים אותו. הלב קשור בקשר הדוק למערכת העיכול גם מבחינת הפרשה פנימית וגם מבחינת הפרשה חיצונית, ואילו הטחול עצמו לא משפיע כלל על תפקוד מערכת העיכול לפי הידע המערבי.

קטע אחד מתוך ה Su Wen שתומך ברעיון זה מנסה לפרש את המונח Dan, מונח פתולוגי לא מוכר שאינו בשימוש כיום.

"המונח Dan מצויין בספר Shi Jing שתוכנו מתוארך לתקופת Zhou. אם זאת המשפט "כל האנשים סובלים מ Dan" לא עוזר להבין את משמעות המונח. הספר Shan Hai Jing שחלקו מאותה תקופה מדבר על "חיה, שהמראה שלה דומה לחתול בר. אם אוכלים אותה היא מרפאת Dan". שוב, הטקסט לא מסביר מה משמעות המחלה Dan. Guo Pu שחי בשנים 276-324 ופירש את הספר Shan Hai jing מפרש במקום את המונח Dan בתור "המחלה של Dan הצהוב". המונח "Dan הצהוב" משמעותו "צהבת" עד היום, ובהחלט יתכן שעל זה חשב Guo Po. הספר Shou Wen Jie Zi משנת 100 לספירה מגדיר Dan בתור Lao שזה "התשה".

בפיסקה הבאה מתוך Su Wen 47 המונח "Dan של הטחול" מופיע.
"הקיסר הצהוב: אדם שסובל מטעם מתוק בפה, מהו שם המחלה? איך הוא חלה בה?"
"צ'י פו: זוהי גלישה של חמשת הצ'י. שם המחלה הוא Dan של הטחול.
חמשת הטעמים נכנסים לפה ומאוחסנים בקיבה. הטחול מניע את תמציות הצ'י בשם הקיבה. נוזלי הגוף נמצאים בטחול. לכן הם נותנים לאדם לחוש טעם מתוק בפה.
זוהי שפיכה של שומן ומזון טעים. אדם זה בוודאי צרך לעתים קרובות מתוק ומזון טעים והתפריט שלו היה ברובו שומן.
מזון שומני גורם לאדם לחום פנימי. מזון מתוק גורם לאדם למלאות במרכז. לכן, הצ'י עולה וגולש. הוא פונה וסב וגורם בזבז וצמא. טפל בזה עם סחלבים. היפטר מהצ'י הישן." (1)

הקטע מתאר את המחלה Dan של הטחול. האטיולוגיה של המחלה וכן הפתולוגיה מתאימות בדיוק לתיאור מחלת הסוכרת, כולל השימוש במונח "בזבז וצמא" (Wasting and Thirsting) הידוע כמקביל למחלת הסוכרת. מתוך ההבנה המערבית את הסוכרת כמחלה של הבלבל יכול להיות שבקטע הזה במקום שכתוב "טחול" הכוונה בעצם לבלבל. עוד חיזוק להנחה זו אפשר לקבל מטקסט אחר שמציע לבלבל של חזיר כתרופה למחלת "בזבז וצמא".

דברים שהסינים לא מדברים עליהם

המנטליות והתרבות הסיניים שונים משלנו שוני רב, וקשה לאדם המערבי להכנס לראש הסיני. מערביים רבים נוסעים לסין כדי ללמוד את האומניות המסורתיות השונות כגון אומניות לחימה, רפואה סינית מסורתית, ועוד. עם זאת רבים מהנוסעים חוזרים למערב בתחושה מוזרה שהחמיצו משהו. שלא גילו להם את הדברים החשובים באמת. הסינים כעם ידועים בשמירתם הקנאית על נכסי התרבות ודורשים בדרך כלל הקרבת כל החיים פחות או יותר מאנשים (סיניים) שמבקשים ללמוד את סודות התרבות.

מתוך ראייה זו נבחן שוב את סוגיית הלבלב ונסה להבין מהם הדברים שהסינים לא מדברים עליהם. לדעת אחדים חוסר ההתייחסות של הסינים ללבלב בספרי הרפואה נובעת מהחשיבות הגדולה שלו. על מה שהכי חשוב לא מדברים. בדומה לטאו, המונח הבסיסי ביותר בטאואיזם שלפי הפרק הראשון בספרו של לאו טצה, הטאו טה צ'ינג: "הטאו שניתן להגדירו אינו הטאו הנצחי". דברים שנועדו להיות נסתרים לא ניתן לדבר עליהם. כל מילה שנגיד עליהם תחטיא את המטרה.

אם נבחן את השמות שיש ללבלב בעברית באנגלית ובסינית נקבל חיזוקים לדעה זו: בעברית הלבלב הוא פעמיים לב. יש האומרים לב בתוך לב. הלב של הלב. הכוונה לדבר הכי מרכזי, הכי חשוב. כמו קודש הקודשים בבית המקדש. באנגלית (יותר נכון בלטינית) הלבלב נקרא Pancreatum שפירושו "בורא הכל". מדוע איבר זה זכה לשם שבעברית שמור לאלוקים? יש פה רמזים לקשר לתהליך היצירה באדם, וגם יתר חשיבות במילה "הכל" כאיבר בעל השפעה כלל מערכתית.

בסינית נקרא הלבלב בשלושה שמות:

臍

萃 cù

Plants 艹 with 卒 phonetic. (名)
dense vegetation ⇔ 蒼萃

Cui, זוהי סימניה שמציגה את מפתח הבשר כציון לאיבר פיזי, ומימין למפתח מילה שגם היא נקראת Cui ומשמעותה "צמחיה דחוסה". כלומר הלבלב הוא האיבר של הצמחיה הדחוסה. כל מי שהיה אי פעם ביער גשם טרופי מבין היטב את המשמעות של צמחיה דחוסה. בתנאי חיים אופטימליים הצמחיה מתחרה על כל קרן שמש וטיפת מים בצורה כזו שיוצרת קירות חיים של צמחיה בגובה מטרים ואזורים בקרקעית היער שלא רואים שמש לעולם. מילה זו מקשרת ללבלב יכולת עידוד צמיחת החיים אל המקסימום האפשרי.

胰

Yi

夷 yí

Person 大 with bow 弓. (名) barbarians to the east in ancient times (名)
[音] foreigners ⇔ 鄙夷, 夏威夷, 匪夷所思

שני השמות הנוספים של הלבלב בסינית הם Yi Xian ו Yi Zang. המילה Yi Xian זהה בשניהם. המילה Xian פירושה בלוטה, והמילה Zang פירושה "מחסן" וזאת המילה שאנחנו מתרגמים כ"איבר מלא", כמו הלב, הכבד, הריאות, הטחול והכליות.

אנו רואים שהסינים מתייחסים ללבלב לפעמים כאיבר מלא כמו שאר האיברים, ולפעמים כבלוטה. אנחנו יודעים על הקשר החזק שיש לשפה הסינית עם התרבות והפילוסופיה הסינית ולכן מבינים שכנראה יש למילים אלו משמעות מעוגנת ביחס של הסינים ללבלב.

המילה Yi שהיא מתארת את הלב לב מורכבת שוב ממפתח הבר, ולימינו מילה שנקראת גם היא Yi ופירושה "זרים" וגם "ברברים מהמזרח בימי קדם". לפי מילה זו הסינים מכנים את הלב לב "האיבר הזר". במה מתבטאת זרות הלב לב? איך איבר כזה פנימי מרכזי וחשוב נקרא "זר"? אולי את מה שהכי עמוק הכי קשה להכיר.

הלב לב – הלב של הלב

טאו טה צ'ינג פרק ראשון:
"הטאו שניתן להגדירו אינו הטאו הנצחי,
השם שניתן להביעו אינו השם המפורש.
האין מכונה אבי שמים וארץ,
היש הוא אם כל חי.
מתוך האין הנצחי נשקיף בשלוות עד על המסתורין של ראשית הווצרות העולם,
מתוך היש הנצחי נבחין בבירור ברב גוניות של התופעות.
שנים אלה זהים במקורם ושונים בהופעתם.
זהות זו מכונה עמקות.
עמקות אינסופית היא השער דרכו יעלו מקורות מעייניה של תבל רבה." (5)

הפרק הראשון בספר שהניח את יסודות הטואיזם מדבר על הטאו. הדבר הראשון שהוא אומר על הטאו זה שאי אפשר לדבר עליו. בשאר הפרק מסביר לאו טצה ששני הכוחות אותם אנחנו מכירים בעולם באים מאותו מקור. הוא אומר שהבנה זו נמצאת בעומק הדברים, ושהעמקה היא דבר אינסופי. ככל שנעמיק יותר ויותר לחקור נבין יותר טוב את מקור החיים ביקום. כיוון שהיקום הוא אינסופי והזמן הוא אינסופי לכן גם ההעמקה היא אינסופית. כאשר אנחנו מבינים שההעמקה הפנימית היא אינסופית מיד נובע מכך שישנו חלק מסוים בנו שלא נכיר לעולם, חלק הקשור לראשית הווצרות היקום. דבר שאנחנו לא מכירים הוא זר לנו ואולי מסיבה זו נקרא הלב לב "האיבר הזר". יתכן שהדבר הנמצא במרכז האדמה נמצא עמוק כל כך עד כי אין לאדם אפשרות ישירה להכיר אותו באמת ולדעת מה תפקידו וחשיבותו האמיתיים בחיים האדם.

ג'ורג סולי דה מורן בספרו Chinese Acupuncture מציין שניתן לחוש את מצב הלב לב לפי הדופק הרדיאלי. הוא אומר שבעמדה שבה מרגישים את הדופק של הטחול והקיבה (עמדה אמצעית ביד ימין) ניתן לחוש את הדופק של הלב לב, בין הטחול והקיבה. כלומר כל עמדות הדופק מתחלקות לשניים: שטחי ועמוק, יין ויאנג. עמדת האדמה מתחלקת לשלוש עמדות עומק: שטחי, עמוק ואמצעי, או שמיים, ארץ ואדם. יתכן וגם במקרה זה מבנה הדופק בעמדת האדמה תואם למודל "חילופי הצ'י" המצויין בפרק "אדמה-אדם-אד+דם", כלומר הציר

התוחם את שמיים ואת ארץ נמצא בין הדופק של הטחול והקיבה, אך האזור שבו מתרחשים חילופי הצי' והמציין את הדופק של הלב רחב יותר מאשר הציר עצמו.

לאור כל האמור לעיל לגבי המיוחדות של אלמנט האדמה ולגבי השתיקה בנושא הלב המידע הקטן הזה מקבל משמעות מהפכנית. לאלמנט האדמה ישנם כנראה שלושה איברים ולא שניים. הנחה המתאימה מאוד לנומרוLOGיה של האלמנט, כמו שקראנו בפרק על מיקומי המרידיאנים. אם באלמנט האדמה הטחול הוא היין והקיבה היא היאנג, הלב יהיה מה שנוצר מהחיבור בין היין והיאנג. הלב הוא האדמה של האדמה. הוא המרכז של המרכז, הלב של הלב.

תפקיד הלב באלמנט האדמה הוא לשלוט במיזוג של היין והיאנג בתוך אלמנט האדמה. למעשה כל התפקידים של אלמנט האדמה כוללים בתוכם גם את הלב.

מרידיאן הלב – רעיון או מציאות ?

כעת משהכרנו בלב כאיבר עצמאי (לפחות לפי מספר דעות) עולה שאלה מתבקשת: לכל איבר יש המשך אנרגטי שהוא המרידיאן שלו. היכן נמצא המשך האנרגטי של הלב? האם יש מרידיאן ללב?
שאלה נוספת שנובעת מהראשונה היא האם ללב יש מרידיאן נפרד עם נקודות משלו, או אולי מרידיאן הלב מורכב כמו המרידיאנים המיוחדים מנקודות הנמצאות על 12 המרידיאנים הרגילים?

כדי לספק תשובות נזדקק לאסוף פיסות מידע נפרדות לכדי הבנה כללית אחת, שתנחה אותנו בחיפוש אחר מרידיאן הלב.
הרעיון של הרגשת הלב בדופק הרדיאלי מתוך ההבנה שהוא נמצא מבחינה תפקודית ואנטומית בין הטחול והקיבה יכולה לשמש אותנו גם כאן. מרידיאני הטחול והקיבה זורמים אחד ליד השני רוב הדרך ואכן ישנם מספר מקומות הנמצאים בין מרידיאן הטחול למרידיאן הקיבה.

מתוך ההבנה של חשיבות הלב לקשר שבין שמיים וארץ ואדם נבחר שתי גישות לנושא. אחת היא המצאה של מרידיאן עצמאי השייך ללב ומכיל נקודות דיקור משלו, והשניה היא זיהוי נקודות קיימות המשפיעות על הקשר הזה בין שמיים וארץ.

מרידיאן הבלבב כמרידיאן עצמאי

למען הסר ספק וכדי למנוע טעויות טיפוליות יש לציין שפרק זה אודות מרידיאן הבלבב הינו פרי המצאתי האישית לחלוטין ואינו מסתמך על שום מקור מוסמך מסורתי או מודרני.

תוך זיהוי המקומות הנמצאים בין מרידיאני הטחול והקיבה נסמן את מסלול זרימת המרידיאן באופן כללי. לאחר מכן נבדוק נקודות ספציפיות על המסלול הזה כנקודות על המרידיאן. ממספר סיבות שפורטו מוקדם יותר בעבודה אנחנו נתיחס למרידיאן הבלבב כמרידיאן ייני ולכן הוא יתחיל בכף הרגל.

מסלול המרידיאן

תחילת המרידיאן תהיה באצבע הראשונה או השניה של כף הרגל. המרידיאן יטפס על כף הרגל בקו ישר עד הקרסול. המקום לאורך השוק שנמצא בין מרידיאני הטחול והקיבה נמצא מתחת לעצם הטיביה. המסלול היחיד הנגיש לאזור זה נמצא בין הטיביה לשריר הטיביאליס אנטריור, בעצם כמו מרידיאן הקיבה רק בלי הרווח בין העצם למרידיאן. לאורך הירך המרידיאן יעבור בקו האמצע בין הטחול לקיבה, בנקודה הכי גבוהה על הירך. נקודה חשובה על המרידיאן תהיה הנקודה בה מרידיאני הטחול והקיבה חוצים זה את זה, בגובה עצם הפוביס וישר מתחת ל ASIS. לאורך הבטן המרידיאן זורם 3 צון מהקו האמצעי, ולאורך החזה בקו של 5 צון. המרידיאן מסתיים בדיוק מעל הקלויקולה בקו של 5 צון, שם הוא מתחבר למרידיאן הקיבה בנקודה St-12.

נקודות על המרידיאן

Pan-1 ארץ נהדרת

Fen 1 פרוקסימלית לפינת הציפורן המדיאלית של האצבע השניה בכף הרגל.

נקודת באר, עץ

משפרת את החילופים בין יין ויאנג ולכן מועילה להתמרת המזון לאנרגיה.

טובה לתקיעות מזון במחמם אמצעי, עייפות וחולשה, סימני קור

Pan-2 אש החיים

בין הנקודות Liv-2 ו Liv-3, בין העצמות המטטרסליות הראשונה והשניה נקודת מעיין, אש, חיזוק מחזקת ייצור דם, מגבירה את היאנג בלב לב ולכן משפרת פיזור האנרגיה לכל הגוף. מורידה רמות סוכר בדם. טובה לטיפול בחולשה ועייפות, לטיפול בסוכרת.

Pan-3 מקור עמוק

בין הקוניפורם הראשון והשני לבין העצמות המטטרסליות הראשונה והשניה (עצם אחת מדיאלית ל St-42) נקודת פלג, אדמה, מקור, נקודת שעה. מקבלת סעיף מ St-40. מקבלת סעיף מ Sp-4. מקשרת את האדם אל המסתוריות העמוקה של החיים. תומכת במימוש חיי האדם בין שמיים וארץ. מאזנת בין יין ויאנג בטחול ובקיבה. מורידה צ'י מורד של הקיבה. מעלה יאנג של הטחול למעלה. מאזנת ומווסתת את ייצור והפצת הצ'י ממערכת העיכול אל כל הגוף. מאזנת את חמשת האספקטים הספיריטואליים.

Pan-4 זרימה סדירה

על הקו המחבר את שני המלאולוסים לטרלית לגיד Tibialis Anterior. נקודת נהר, מתכת, פיזור. מסדירה את הזרמת האנרגיה מהקיבה לחמשת הזאנג. ממרכזת את זרימת האנרגיה במרידיאן ובכך משפרת את תפקוד הלב. משפרת את זרימת הדם בפריפריה. משפרת את הפרדת הטהור מהעכור בתהליך העיכול. משפיעה על תפקוד המחמם המשולש.

Pan-5 מרכז האדם

5 צון מהקרוסול לטרלית לטיביה, בין העצם והשריר.

נקודת חיבור.

שולחת ענף אל St-42.

שולחת ענף אל Sp-3.

מזרימה אנרגיה אל הטחול והקיבה.

משפרת את תפקוד ה Man במחמם האמצעי.

מחזקת את התבטאות האדמה בכל הגוף, במיוחד בגפיים.

Pan-6 בלוטה פנימית

10 צון מהקרוסול לטרלית לטיביה, בין העצם והשריר.

נקודת הצטברות.

מחזקת צ'י במרידיאן, מסירה חסימות מהמרידיאן.

מסלקת חום ולחות מהלבלב ומהמחמם האמצעי.

מזינה נוזלים בגוף, למצבי יובש מחסר יין.

Pan-7 ים נסתר

2 צון דיסטלית מקפל הברך, לטרלית לטיביה, בדיוק מתחת ל Tuberosity של הטיביה.

נקודת ים, מים

מזינה יין בכל איברי היין.

מזינה יין בקיבה ובכך תומכת בכליות.

מנקה לחות חמה מכל המחממים.

פותחת חסימות במרידיאן.

Pan-8 קשר שמיימי

4 צון מעל קפל הברך, ישר מעל מרכז הפטלה, בין מרידיאני הטחול והקיבה.

משפרת ייצור דם ע"י הקשר ל Sp-10 ים הדם.

מווסתת צ'י ודם במרידיאן הלב לב.

מאזנת בין תפקודי הטחול והקיבה ובכך משפרת סירקולציה צ'י במחמם האמצעי.

Pan-9 צעד בטוח

9 צון מעל קפל הברך, ישר מעל מרכז הפטלה, בין מרידיאני הטחול והקיבה.
מזרימה אנרגיה לרגליים.
פותחת חסימות במרידיאן.
משפרת את תפקוד הטחול והקיבה במיצוי המזון.
טובה לסובלים מבעיות אספקת דם לרגליים בעקבות סוכרת (Diabetic Foot).
מחזקת את שרירי הרגליים לסובלים מעייפות עד כדי קושי לעמוד.

Pan-10 פריצת המקור

בגובה של Cv-2 הישר מתחת ל Asis
בנקודה זו פורצת אנרגיית היואן אל פני השטח ומתבטאת דרך מרידיאן הכליות לאורך הבטן.
הנקודה משפרת פיזור היואן בכל הגוף.
נקודת השפעה על Chong.
משפרת את החיבור בין האנרגיות המולדות והנרכשות.
משפרת את ההתמרה והשינוע של הטחול.
משפרת את מיצוי המזון של הקיבה.

Pan-11 הנסיך הקטן

3 צון מקו האמצע בגובה של Cv-8
מחזקת את יין הכליות, צ'י הקיבה, יאנג הטחול.
מקום חילופי הצ'י בין שמיים וארץ לכן מחזקת את תפקוד הלב.
משפרת את התפקוד הלא פיזי של החושים ואת האינטואיציה.

Pan-12 מרווח פנימי

3 צון מקו האמצע בגובה של Cv-11
נקודת התראה של הלב.
מחזקת יין בלב.
מחזקת יין בקיבה ויאנג בטחול.
מסדירה את תהליך העיכול מבחינת איזון הורמונלי.
מאפשרת התרוקנות המרכז כדי לאפשר חילופי אנרגיה תקינים.

Pan-13 שמיים בתוכי

5 צון מקו האמצע, ישר מעל הקלויקולה, 1 צון לטרלית מ St-12.
נקודת אשנב לרקיע.

מאזנת בין יין ויאנג בין הראש והצוואר לשאר הגוף.

מאזנת את רוח האדם על ידי אפשר קבלת הלא ידוע.

מאפשרת לאדם לחוש את הדרך הנכונה לשמור על בריאותו.

המרידיאן המיוחד של הלב

בפרק זה נבחן אפשרות לפיה מרידיאן הלב מתנהג כמו שמונת המרידיאנים המיוחדים ומשאל נקודות ממרידיאנים אחרים. למעשה אפשרות זו נותנת לנו הזדמנות לראות אילו נקודות קיימות מתאימות לטיפול בלב.

Sp-2 בריכה גדולה – נקודת האנרגיה העמוקה של הטחול.

St-42 יאנג מתפרץ – יואן של הקיבה, מפה בא התפקוד של התמיכה בכל חמשת הזאנג.

Sp-8 לרפא את האדמה – שם הנקודה מצביע על קשר חזק לאלמנט.

St-38 פתיחה ארוכה וצרה – בין St-37 ו St-39 יש נקודה שהיא זו שמקבלת את המרכז

הנוצר בין שתי הנקודות האלה. מפה יכולה הנקודה להזין את הגוף במרכזיות.

St-36 שלושת המיילים של הרגל – אדמה אדמה אדמה, כמו שהאדמה היא היין שביין.

St-31 שער הירך – נמצאת באזור מפגש המרידיאנים של הטחול והקיבה.

St-28 מעבר מים – מפגש עם הכליות להזנת צ'י הקיבה לכליות.

St-25 ציר שמימי – מפגש עם הכבד להזנת צ'י הקיבה לכבד.

St-23 אחדות עליונה – המהות השמימית הנמצאת במרכז המרכז שהיא נקודת אמצע

המרידיאן, זהו החלל הפנימי אותו מסמל הלב.

Cv-11 פנים חזק ובריא – נקודה הנמצאת בין המחמם התחתון לאמצעי מבחינת שלושת

הנקודות Cv-10, Cv-12, Cv-13. זהו "החלק הפנימי של הקיבה" וגם שם הנקודה מרמז על

פנימיות עמוקה מהרגיל הקשורה למיסתורין של הלב.

Gb-24 שמש ירח – נקודת איזון בין היין והיאנג של תנועת האנרגיה בגוף.

Sp-20 מעגל הזוהר – נקודת חיבור של אנרגיות מולדות ונרכשות שזה תפקוד הלב.

Sp-21 המעטפת הגדולה – נקודה המחברת את כל הגוף למהות אחת שהיא האדם אותו

מייצר הלב.

St-9 אדם מבורך – אשנב לרקיע כדי לייצר את ה"אדם" מתוך אנרגיות השמיים והארץ.

נקודות נוספות שאינן קיימות במסגרת הנקודות המוכרות מצויינות פה עקב היותן חורים

ברצף של נקודות, שממש "מבקשים" להצביע על מהות עמוקה המסתתרת בתוכן:

מרכז הכליות- 1/2 צון לטרלית ל Cv-9 – נקודה המספקת את המרכזיות העמוקה של הכליות ללב לב לביצוע התמיכה בכל חמשת הזאנג.
מרכז ה-Gv – במרכז הגב בגובה LBSP של T8 – נקודה המספקת את היאנג הדרוש לביצוע כל פעולות העיכול.

נקודה שכן קיימת במציאות בתור נקודת אקסטרא:
הנקודה המיוחדת WeiGuanXiaShu (התראה של הצינור היורד של הקיבה) הידועה היום גם בשם YiShu (התראה של הלב לב) מוזכרת לראשונה בספרו של Sun Si-Miao, הרופא הדגול מהמאה השביעית, כנקודה טובה לטיפול במחלות בזבז וצמא. הנקודה מסוגלת לנקות חום ולייצר נוזלים. (4)

נקודה זו נמצאת 1.5 צון לטרלית לגבול התחתון של עוקץ החוליה T8. כלומר המקום הריק על מרידיאן BI מתמלא על ידי נקודת ההתראה של הלב לב. הנקודה טובה לטיפול בסוכרת.

זוהי סקירה של נקודות דיקור המתאימות לטיפול במחלות הקשורות לתפקוד הלב לב כפי שהוא מובן לפי עבודה זו. נקודות אלו נבחרו לפי התאמה לרעיונות אותם מייצג הלב לב ולא דוקא לפי הסימפטומים בהן הן מטפלות.

דרכי טיפול במחלות הבלבל לפי הרפואה הסינית

סוכרת

השם המסורתי של מחלת הסוכרת הוא "Xiao-Ke" שפירושו הוא בזבז וצמא (Wasting and Thirsting). שם זה מוזכר כבר בספר הקיסר הצהוב. השם המודרני למחלה הוא "Tang Niao Bing" שפירושו "מחלת סוכר בשתן". הספר "אוסף של מחלות" מאת Wang Shou שנכתב בשנת 752 מציין את מחלת הסוכרת כמחלה המתאפיינת בסוכר בשתן. הספר ממליץ על שימוש בבלבל של חזיר לטיפול במחלה (4). טיפול זה מראה כיצד הסינים ידעו לשייך את המחלה לבלבל הרבה לפני גילוי המחלה ע"י הרפואה המערבית.

למעשה ישנם שלושה סימפטומים עיקריים לסוכרת, שלפיהם מאבחנת הרפואה הסינית את החולה בסוכרת:

- צמא רב המלווה בשתייה רבה מקושר לחסר יין ויובש בריאות.
 - רעב רב המלווה באכילה מרובה מקושר לחסר יין ואש בקיבה, וחוסר צ'י ויאנג בטחול.
 - השתנה מרובה מקושרת לחוסר יין בכליות.
- סימפטומים נוספים בכל המקרים יהיו עייפות וירידה במשקל.

מחלת הסוכרת נגרמת מצריכה של מזון לא מתאים. יותר מדי מזון מתוק, שומני, חריף ומטוגן, יותר מדי משקאות חמים וחרिפים גורמים להווצרות חום פנימי שמכלה את היין והנוזלים. פרק 47 של Su Wen מסביר: "מזון שומני גורם לאדם לחום פנימי. מזון מתוק גורם לאדם למלאות במרכז. לכן, הצ'י עולה וגולש. הוא פונה וסב וגורם בזבז וצמא." (1)

הפרעות רגשיות לאורך זמן גם הן יכולות לגרום למצב של בזבז וצמא. דאגות רבות פוגעות בטחול ואילו כעס, תסכול וטינה גורמים לחסימה בצ'י של הכבד. החסימה של הצ'י גורמת להווצרות אש פנימית שפוגעת ביין של הריאות והקיבה.

אבחנה מבדלת וטיפול לפי שלושת המחממים

מחמם עליון

כאשר חום ויובש פוגעים בנוזלי הריאות נוצרת אש בריאות ונגרם צמא רב ויובש בגרון. האדם ישתה הרבה מים כל הזמן. הלשון תהיה אדומה עם חיפוי צהוב והדופק יהיה צף ומהיר. (4)

סימפטמים נוספים: שיעול יבש, צרידות, הזעות לילה, כחשון, לחיים אדומות, חום גוף עולה ויורד.

העקרון הטיפולי יהיה חיזוק הריאות, חיזוק יין, סילוק החום.

נקודות: Lu-10, K-6, Lu-2, פיזור, Co-6+7 עם Co-6+Lu-9, Th-2+3, Si-7+8

מחמם אמצעי

כאשר החום נאגר בקיבה ובטחול נגרם תיאבון מוגבר ורעב קבוע. האדם יהיה רזה ויכול להיות שתהיה לו עצירות. הלשון תהיה אדומה עם חיפוי צהוב והדופק יהיה מהיר. (4)

סימפטמים נוספים: שפתיים יבשות, חניכיים כואבות ומדממות, תחושת שריפה באפיגסטריום, העדפה למשקאות קרים.

עקרון טיפולי: סילוק החום והיובש מהקיבה וחיזוק יין.

נקודות: St-41, St-44, פיזור, Co-2, Si-2, Pc-3, St-27, St-28, Co-8+9+10 (במיוחד Co-9).

מחמם תחתון

כאשר לאדם יש מבנה מולד חסר יין, או שהוא עובד מאוד קשה, מאוד לחוץ לאורך זמן, חולה כרוני, מבצע פעילות מינית מוגברת או שהיא עברה הריונות מרובים יכולה להגרם פגיעה בתמציות של הכליות. התוצאה היא של חסר יין בכליות שגורמת לעלייה באש הכליות. האדם ישתין הרבה שתן לעיתים קרובות, השתן יהיה עכור כאילו יש בו גריז, הוא יאבד משקל באופן הדרגתי, יסבול מסחרחורות וטשטוש בראיה, כאבי גב, פצעים או גירוד בעור, וגירוד וגינלי. הלשון תהיה אדומה עם מעט או ללא חיפוי, והדופק יהיה קטן ומהיר. (4)

סימפטמים נוספים: חולשת הרגליים, זכרון חלש, חום אחרי הצהרים, קרי לילה.

עקרון טיפולי: חיזוק הכליות והזנת התמציות.

נקודות: k-5, St-30, St-37+39, Bl-23, Gv-4, Cv-4.

במצב של סוכרת לא נשתמש הרבה בנקודות של מרידיאן הטחול כי הוא חלש ופגוע. נתמוך בו דרך הקשרים שלו למרידיאנים אחרים: קיבה, ריאות, מחמם משולש.

פורמולות צמחים לטיפול בסוכרת: (7)

שתי הפורמולות המסורתיות לטיפול בסוכרת כיום בסין ויפן הופיעו בספר JinGui YaoLue שנכתב בסביבות שנת 220. הסימפטומים המתוארים שם הם צמא, שתן רב ואיבוד משקל. הפורמולה הראשונה נקראת Ba Wei Di Huang Wan (נקראת גם JinGui ShenQi Wan). הפורמולה מכוונת במקור עבור אנשים המציגים חולשה, עייפות והשתנה מרובה מיד לאחר שתיית מים. בחלק מהמקרים יכול להיות שזו היתה סוכרת כפי שאנחנו מכירים אותה היום.

הפורמולה השניה נקראת BaiHu Jia RenShen Tang. האינדיקציה המקורית שלה היא צמא רב ועייפות, והיא טובה במיוחד לסוכרת שהתגלתה לאחרונה. Liu WanSu (1120-1200 לספירה) סבר שמחלות בדרך כלל נגרמות מחום פנימי והציע לטפל בעזרת צמחים מקררים. אחת הפורמולות שהוא מציע לסוכרת היא MaiMenDong YinZi, פורמולה המסלקת חום ומזינה יין. כמעט כל הצמחים בפורמולה הוכחו במחקרים עכשוויים כמורידים רמות סוכר בדם. פורמולה אחרת שלו, FangFeng TongSheng San, מומלצת על ידי רופאים יפניים רבים לטיפול בהשמנה פתולוגית שגורמת לסוכרת. כיום יש עשרות רבות של פורמולות לטיפול בסוכרת על סוגיה השונים אך בסופו של דבר רוב הצמחים המופיעים בפורמולות אלו הם אותם הצמחים העיקריים המופיעים בשלוש או ארבע הפורמולות המצוינות כאן. מעבר להם הוספו בחלק מהפורמולות צמחים מסייעים או צמחים המיועדים לטיפול בסימפטומים ספציפיים שנובעים מסוכרת. בנספח א' נוכל למצוא רשימה של הצמחים העיקריים לטיפול בסוכרת כפי שהוצגה במקור.

מרשמים תזונתיים לטיפול בסוכרת (4)

לאדות 60% סובין חיטה עם 40% קמח חיטה מלא. להוסיף כמות מתאימה של שמן צמחי, ביצים וירקות, לאכול בארוחות נגד סוכרת.

נבטי במבוק: מקררים, מחזקים את הקיבה, מתמירים ליחה ומשתנים. להוסיף בנדיבות למתכונת ירקות מוקפצים, או לערבב עם מיץ סלרי ולשתות כוס או שתיים ביום.

בוק צ'וי: מקרר, מסלק חום, מסכך את המעיים, מפחית צמא. לאדות או להקפיץ, או לעשות מיץ מבוק צ'וי ומלפפונים.

סלרי: מקרר, מחזק כליות, מחזק טחול וקיבה, מנקה חום, משתן, מוריד לחץ דם. שלב סלרי בטטה ודלעת לפשטידת ירקות, או הרתח קלות מיץ סלרי ושתה 1-3 כוסות ביום. אפשר גם לעשות מיץ מצנון, גזר, סלרי ותרד ולשתות כוס או שתיים ביום.

מרשם דלעת ממולאת:

קח דלעת קטנה, חתוך את הראש שלה ושמור אותו. נקה את הגרעינים והחוטאים. מלא אותה ברשימה הבאה:

3 כוסות אורז מבושל או שעורה מבושלת

כף זרעי שומשום קלויים מרוסקים

2-3 גבעולי סלרי קצוצים

כף פטרוזיליה

כפית טימין

כפית מרווה

חצי כפית רוזמרין

כף תמרי

לכסות עם ראש הדלעת, לאפות בחום בינוני עד שהדלעת רכה.

מתאים ל 4-6 מנות.

אלה מספר דוגמאות על קצה המזלג, ניתן לפנות למאמר המקורי לרשימה מלאה וארוכה של מרשמים.

סרטן הבלב

כדי לבחון טיפול במחלת סרטן הבלב לפי הרפואה הסינית יש צורך להבין קודם מהו הסרטן ומהו הבלב. הבלב מתואר בעבודה זו בהרחבה יחסית ואילו על הסרטן בראיית הרפואה הסינית נביא כאן תקציר עם הפניות מתאימות למעוניינים להרחיב את החקירה.

סרטן לפי הרפואה הסינית

"הסרטן כמו כל מחלה אחרת לפי התפישה הסינית אינו עונש, טעות או מקריות אלא תגובה טבעית וחיונית של הגוף לנוכח איום השרדותי.

לכל תא בגוף יש ממברנה, מעטפת חיצונית מסננת-למחצה, ההכרחית להווצרות התא. הממברנה יוצרת את ההבחנה בין פנים לחוץ, מאפשרת את ייחודו של התא ומגנה עליו. על גביה קיים מתח חשמלי המצטמצם עד למחציתו בתא הסרטני. עובדה זו מאיימת על המשך

קיומו של התא, המגיב בהאצת מנגנון ההתחלקות. מנגנון זה מאפיין את כל סוגי הסרטן וגם את תאי העובר בטבע, האצת מנגנון ההתרבות משרתת את המנגנון ההישרדותי.

על פי הרפואה הסינית, ההתרבות משתייכת לאלמנט המים. המעטפת החיצונית משתייכת לאלמנט המתכת. סינון המעטפת משתייך לחכמת אלמנט האדמה. המתכת, המים והאדמה שנפגעו הם אלמנטים בעלי היבט ייני, עמוק ומהותי בגוף. כל טיפול במחלת הסרטן מבחינת הרפואה הסינית מחייב התייחסות לאיזון, בייחוד לאלמנט האדמה שהיא מרכז האדם, מאפשרת את כל ההתמרות הדרושות לקיום החיים ומכונה היין שבמרכז היין. 'את חשיבות אלמנט האדמה כמרכז האיר הרופא הסיני בן המאה ה-12 לידונג-יואן, שיצר את' אקדמיית הקיבה והטחול (האדמה) המשמשת עד היום מקור השראה להבנת מחלת הסרטן ולריפוייה.

בגוף בריא קיימים מנגנוני תגובה והגנה שנועדו להגן עליו מפני גורמי חוץ ופנים העשויים להפר את איזונו או לפגוע בתפקודו. כאשר אנרגיה פולשת לגוף, מנגנונים אלו מתעוררים כדי לזהות את הפולש, לארגן מאבק ולגייס את כל האנרגיה החיונית שברשותו. הסינים מכנים את האנרגיה הזו Zheng Qi, והיא כוללת היבטים פיזיים, רגשיים, מנטאליים ורוחניים.

בהתקפה, אנרגיית הגוף החיצונית, היאנגית, בדרך כלל נפגעת ראשונה. זרימתה לא קולחת במרידיאנים ונוצרת חסימת אנרגיה (צ'י). בעקבות כך הדם לא מונע, מצטבר באזור מסוים ומתפתח למסה ניחת. נוזלי גוף מצטברים גם כן והופכים לליחה המתבטאת חיצונית כנפיחות. מצב זה עדיין אינו סרטני ומאובחן על ידי הרפואה הקונבנציונלית כמסה או כגוש המעורר חשד. רעלים חיצוניים (זיהומים, קרינות) החדרים לגוף לפני היווצרות המסה או אחריה מגבירים את החסימה, מעבים אותה ומדרדרים את המצב למחלת הסרטן. בשלב זה לעתים הגידול ניתן למישוש." (8)

קטע זה מדגיש מספר נקודות לגבי מחלת הסרטן:

- המחלה נגרמת ממצב פתולוגי שנמשך לאורך זמן ולכן יכול להיות שרפואה מונעת קבועה תשפיע על מידת התפתחות סרטנים.
- המחלה נגרמת מפגיעה במנגנונים ייניים: התרבות, מעטפת, סינון. נושאים אלו ברמת התא מהדהדים בעוצמה מרמת היומיום כאשר התרבות המערבית מציגה היטב בעשרות השנים האחרונות פגיעה קשה בהתרבות אל מול קיום יחסי מין מופרז כתוצאה מאמצעי מניעה מתקדמים, פגיעה בגבולות התא המשפחתי החברתי והלאומי בעקבות התפתחות גישה מתירנית הדוגלת ב"הכל מותר", ופגיעה ביכולת סינון הרשמים האויר והמזון הנקלטים על ידינו עקב התפתחות מערכות פרסומיות עוצמתיות, אויר מזוהם ומזון מעובד ותעשיתי.

- הפגיעה העיקרית נגרמת באלמנט האדמה וחיזוקו יהיה גישה עיקרית לטיפול בסרטן.
- האנרגיה בגוף הדרושה להתמודדות עם כל מחלה כולל הסרטן היא Zheng Qi.
- הסינדרומים העיקריים הם סטגנציה של דם, הצטברות ליחה, ורעילות.

תיאור סרטן הבלב

לפי כל זה אנחנו מבינים מדוע סרטן הבלב הוא אחד הקשים והמסוכנים שיש. הפגיעה באדמה בסרטן זה היא קשה שבעתיים ועקב כך לגוף יש קושי רב אף יותר לגייס את האנרגיה הדרושה כדי להלחם במחלה. המחלה היא מחלה של החומר ולא של האנרגיה, כלומר לוקח הרבה זמן עד שהמחלה נוצרת, ולכן לוקח הרבה זמן עד שהמחלה יכולה לעבור, אם בכלל. המחלה תוקפת מנגנונים ההולכים ונחלשים מבחינה חברתית ולכן החולשה של מנגנונים אלה כבר חודרת לצ'י המקורי ולהעברה משפחתית מהורים לילדים.

בין גורמי המחלה האפשריים ניתן למנות:

גורמים אקלימיים עונתיים: כאשר הם במידה גדולה מדי, בזמן לא מתאים או אצל אדם שהאדמה שלו חלשה. הגורמים הם רוח, אש, חום, לחות, יובש, קור. גורמים פולשניים: וירוסים חיידקים פטריות וטפילים. גורמים רגשיים: רגשות חזקים מדי לאורך זמן פוגעים בזרימת הצ'י. גורמים מולדים: פגמים גנטיים או שנוצרו בהריון פוגעים בצ'י המקורי (Yuan Qi). זיהום סביבתי: זיהום האויר, המים, האדמה והמזון גורמים לרעילות בגוף. אורח חיים: עישון, הפרעות שינה, חוסר פעילות גופנית וכדומה מחלישים את ה-Zheng Qi. טראומות: ניתוחים, תאונות ופגיעות שונות מערערות את האדמה.

מבחינת הפתולוגיה הסינית הביטויים הקליניים הם של סטגנציה של דם בבלב, הצטברות ליחה בבלב ורעילות בדם.

סטגנציה של דם בבלב יכולה להגרם מ:

- חסימה של צ'י בבלב עקב הפרעה בזרימת הצ'י בין היין והיאנג עקב:
 - פגיעה ביכולת ההורדה של הקיבה או ביכולת ההעלאה של הטחול
 - פגיעה בתקשורת בין פנים וחוץ הקשורה:
 - ברמת החומר ליין הקיבה ויאנג הטחול – מערכת עיכול לא תקינה
 - ברמת האנרגיה לאנרגיית העץ של הריאות והמעיי הגס – הצ'י לא נכנס ויוצא כראוי
 - ברמת הרשמים לפעילות המחמם המשולש ובעל הלב – Shen לא נטמע בדם בצורה טובה

- חסימה של צ'י במחמם האמצעי כולו עקב הסיבות הקודמות.
 - חסימה של הצ'י של הכבד עקב חוסר ביטוי רגשי.
- הצטברות הליחה בבלב יכולה להגרם מ:
- סטגנציה של דם הגורמת להפרעה בזרימת הדם והצ'י באזור
 - חוסר יכולת של הטחול והלב לב להתמיר את הליחה כראוי
- רעילות בדם יכולה להגרם מ:
- עודף רעלים בצריכת המזון, האויר, הרשמים
 - פגיעה במנגנון ניקוי הרעלים בכבד עקב חסימה בצ'י של הכבד

העקרונות הטיפולים יהיו:

- חיזוק אדמה וחיזוק יין
- פתיחת הסטגנציה בבלב ובמחמם האמצעי אם יש
- התמרה, ייבוש ושיתון של הליחה שהצטברה
- סילוק הרעלים מהדם

אסטרטגיית הטיפול תהיה:

- חיזוק מערכת ההגנה של הגוף
- טיפול בסימפטומים הנובעים מהמחלה ומהטיפול הקונבנציונלי
- זיהוי מקור המחלה וטיפול בו
- פתיחת הסטגנציה וסילוק הליחה מהלב ובמחמם האמצעי
- ניקוי הגוף מרעלים על ידי תמיכה בכבד ובכליות
- איזון רגשי של האדם וחיזוק רוח האדם כדי לגייס את כל ישותו למען החלמה

הטיפול יהיה מותאם לטיפול הקונבנציונלי ולשלביו. למשל, בזמן כימותרפיה והקרנות ניתן דגש על טיפול בסימפטומים של עייפות, בחילות, הקאות וחוסר תיאבון, נחזק את מערכת החיסון ואת מח העצם, ונסלק רעילות. לפני ואחרי ניתוח נחזק את האדמה ואת מערכת החיסון כדי לשפר את החלמה. בעת הפוגה בטיפולים נטפל במחלה על ידי פתיחת הסטגנציה וטיפול בליחה וברעילות, וכן נחזק יין שהוא הנפגע העיקרי במחלה.

דרכי הטיפול יהיו מגוונות ונרחבות כדי לדאוג לטפל בכל רמות האדם ובכל תחומי חיינו: דיקור, צמחים, טווינא.

תרגול עצמי כמו טאי צ'י, צ'י קונג, מדיטציה ודמיון מודרך.

ארגון מחדש של כל סביבת החיים החל ממוקום המגורים, סביבה חברתית, תזונה, פעילות גופנית, תמיכה משפחתית, פעילויות מהנות ומעשירות. טיפול רגשי ונפשי בשיחה עם מטפל, פסיכולוג, חולים אחרים שהחלימו. בעבודה זו נתמקד רק בדרכי הטיפול בעזרת דיקור וצמחים.

טיפול בדיקור לפי האסטרטגיה הטיפולית

- חיזוק מערכת ההגנה של הגוף מורכבת ממספר שלבים:
 - בניית דם וצ'י עם דגש על Ying Qi וחיזוק האדמה דרך הנקודות:
Cv-12 ,Cv-8 ,Cv-6 ,Cv-4
St-39 + St-37 + BI-11
Co-11 ,Co-10 ,Co-9 ,Co-8
Liv-13 ,Liv-8 ,Liv-3
BI-43 ,Th-9 ,Th-4 ,St-42 ,St-36
הפעלה של מרידיאן Chong או שימוש בנקודות עליו.
ניתן לשלב נקודות St ו Co ביחד כדי להפעיל את שכבת Yang Ming העשירה בצ'י ודם.
 - חיזוק Wei Qi דרך הנקודות:
Lu-11 ,Lu-7 ,Lu-2 ,Lu-1
St-36 + Co-4
BI-13 + BI-12 + BI-11
BI-5 ,Th-5
 - הזרמת הצ'י למקום הדרוש (הלב לב) במחמם האמצעי דרך הנקודות:
BI-40 ,K-16 ,BI-20 ,Gv-9 ,Cv-11 ,St-38
Cv-12 + BI-22
YiShu – נקודת אקסטרא על BI בגובה T8: התראה של הלב לב.
נקודת מרכז ה-Gv – בגובה T8.
נקודת מרכז הכליות – בגובה Cv-9.
- טיפול בסימפטומים הנובעים מהמחלה ומהטיפול הקונבנציונלי
 - בחילות, הקאות, חוסר תיאבון:
Pc-6 ,St-22 ,St-21 ,St-20 ,St-19
K-21 ,K-20 ,K-19
Cv-13
 - חולשה ועייפות:
אותם נקודות המחזקות צ'י מהסעיף הקודם

- זיהוי מקור המחלה וטיפול בו
 - בחירת הנקודות תלויה לחלוטין במקור המחלה.
- פתיחת הסטגנציה וסילוק הליחה מהלבלב ומהמחמם האמצעי
 - פתיחת סטגנציה דרך הנקודות:
BI-48 ,BI-20 ,BI-17 ,St-25 ,St-37 ,Liv-13
 - ניקוי ליחה דרך הנקודות:
BI-50 ,BI-20 ,Sp-3 ,Liv-13 ,St-28 ,Sp-9 ,BI-39 ,St-40
- ניקוי הגוף מרעלים על ידי תמיכה בכבד ובכליות
 - ,Th-3 + Th-2 ,Liv-3 ,K-10 ,Liv-8
- איזון רגשי של האדם וחיזוק רוח האדם כדי לגייס את כל ישותו למען החלמה
 - השפעה על רוח האדם דרך הנקודות:
BI-15 ,BI-14 ,Cv-8 ,Gv-24 ,Gv-23 ,St-23
BI-52 ,BI-49 ,BI-44

צמחים לטיפול בסרטן הבלבל (9)

בתורת הצמחים הסינית ישנן ארבע גישות לטיפול בסרטן של מערכת העיכול שידונו כאן:

שימוש בצמחים נוגדי סרטן. אלה צמחים הידועים במסורת כטובים לטיפול בגידולים, והוכחו במחקרים מערביים כיעילים בפגיעה בהתרבות תאים סרטניים. מספר צמחים יעילים במיוחד אף משמשים לייצור תרופות כימותרפיות. הרבה מהצמחים האלה הם מסלקי חום ורעילות. אמנם הם משמשים לעיתים קרובות לטיפול בזיהומים דלקתיים אך הם יעילים באותה מידה גם לטיפול בסרטן.

שימוש בשיטה שנקראת Fu Zheng, שפירושה תמיכה ב[צ'י ה]נורמלי. שיטה זו היא עידוד חיזוק והמרצת המערכת החיסונית כדי להפחית את תופעות הלוואי של הטיפול המערבי וכן כדי לעודד את הגוף לתקוף את הסרטן. רוב הצמחים בשיטה זו הם מחזקי צ'י.

שימוש בצמחים ממריצי דם. הסרטן בראייה סינית, במיוחד גידולים קשים, נגרם מסטגנציה של דם שבה מטפלים הצמחים האלה. מבחינה מערבית הם מחזקים את יעילות הטיפול המערבי ומשפרים את תפקוד מערכת החיסון כנגד הגידול. חוקרים בסין מצאו כי לרוב חולי הסרטן יש הפרעות תפקודיות בזרימת הדם. הם סובלים מסירקולציה ירודה בכלי דם קטנים, הדם שלהם מכיל יותר פיברינוגן והקרישיות שלהם גבוהה יותר. כמו כן התגלה כי גידולים לרוב מוגנים מפני מערכת החיסון על ידי מעטה של פיברין.

אחד הצמחים החשובים ביותר בטקגוריה זו הוא (Salvia) DanShen. הוא נחשב למחזק דם ומניע את הדם בעדינות, ונאמר עליו שיש לו את אותה פעילות של הפורמולה המסורתית Si Wu Tang.

שימוש בצמחים הפותרים ליחה. גידולים נחשבים להיות מחלה המתחילה כהצטברות של ליחה ולכן צמחים אלו טובים לטיפול בסרטן. מחקרים עכשוויים תומכים בגישה זו.

טבלאות של הצמחים העיקריים מכל קבוצה וכן ההשפעות שלהם על גידולים לפי מחקרים מערביים מופיעות בנספח ב'.

רוב הפורמולות הניתנות לחולי סרטן מכילות צמחים מארבע קטגוריות אלו, או מחלק מהן. כעקרון לכל חולה תותאם פורמולה אישית בהתאם לסוג הסרטן, מצב התקדמותו והתרופות המערביות אותם הוא לוקח במקביל. פורמולה אחת עולה שוב ושוב כמתאימה לטיפול בכל סוגי הסרטן ויעילותה אף הוכחה במחקרים. שם הפורמולה הוא Ping Xiao Dan, והיא משמשת לטיפול בסרטן מאז שנת 1958.

מבחינת מינון הצמחים לטיפול בסרטן רוב הרופאים ממליצים על שימוש במינונים מקסימליים של הצמחים ועל פורמולות גדולות יחסית, מלבד כמובן צמחים רעילים שבהם יהיה שימוש במינון קטן כתמיד. פורמולה ממוצעת יכולה להכיל 200 גרם של צמחים מיובשים לבישול כמנה יומית, והמקבילה שלה בטינקטורה על בסיס אלכוהול תהיה כעשרה מ"ל ליום לפחות, תלוי באיכות המיצוי.

סיכום

בעבודה זו ראינו כיצד הטקסטים הסיניים הקלאסיים מצפינים בתוכם מידע נסתר שיש לדעת כיצד לקרוא אותו. ראינו שבעצם הרבה כתוב על הבלב, אם רק יודעים איך לקרוא. ראינו איך חזרה ושינון של מידע קיים ומוכר הוא חיוני ומכין אותנו לרגע בו נקרא משהו שהוא חדש, לא מוכר, זר. מבחינות אלו עבודה זו מתרגלת אותנו למשימה הקבועה שיש לנו בחיים והיא גילוי מסתוריות החיים וקסמם תוך עשיית הדברים הקבועים המוכרים והשגרתיים. אני מקווה כי כל אחד מהקוראים מצא לו לפחות דבר אחד שהוא יכול לקחת איתו הלאה בין אם זה רעיון תפישתי אבסטרקטי ובין אם נקודה אחת טובה או צמח אחד חיוני להוסיף אותם לקליניקה של הטיפול במחלות הבלב ואלמנט האדמה בכלל. אשמח לשמוע כל הערה והארה שתהיה למי מהקוראים, ניתן לשלוח לי לכתובת

benny.shoham@gmail.com

בברכה,

בני שהם

נספח א' – טבלת צמחים לטיפול בסוכרת

Common Name Pinyin Name	Botanical Name Plant Part	Comments
Alisma <i>zexie</i>	<i>Alisma plantago-aquatica</i> rhizome	in Rehmannia Six and Rehmannia Eight Formula; contains triterpenes
Anemarrhena <i>zhimu</i>	<i>Anemarrhena asphodeloides</i> rhizome	in Ginseng and Gypsum Combination and Ophiopogon and Trichosanthes Combination; contains saponins that have hypoglycemic action
Astragalus <i>huangqi</i>	<i>Astragalus membranaceus</i> root	contains flavonoids and saponins
Atractylodes <i>baizhu</i>	<i>Atractylodes macrocephala</i> rhizome	contains essential oils; action of decoction is slow: 2-5 hours
Atractylodes, red <i>cangzhu</i>	<i>Atractylodes lancea</i> rhizome	contains essential oils; gradual decrease in blood sugar for alloxan treated rabbits
Dioscorea <i>shanyao</i>	<i>Dioscorea batatas</i> rhizome	in Rehmannia Six and Rehmannia 8 Formula; contains saponins
Ginseng <i>renshen</i>	<i>Panax ginseng</i> root	in Ginseng and Gypsum Combination and Ophiopogon and Trichosanthes Combination; contains saponins
Ho-shou-wu <i>heshouwu</i>	<i>Polygonum multiflorum</i> root	treats peripheral neuropathy; contains anthraquinones
Hoelen <i>fuling</i>	<i>Poria cocos</i> mushroom	in Rehmannia Six and Rehmannia Eight Formula and in Ophiopogon and Trichosanthes Combination
Lycium bark <i>digupi</i>	<i>Lycium chinense</i> bark	slow and lasting action in reducing blood sugar
Lycium <i>gouqizi</i>	<i>Lycium chinense</i> fruit	produces sustained decrease in blood glucose; increases tolerance to carbohydrates
Platycodon <i>jiegeng</i>	<i>Platycodon grandifolium</i> root	contains saponins; reduces blood glucose in normal and alloxan-treated animals
Polygonatum	<i>Polygonatum sibiricum</i>	inhibits epinephrine-induced

<i>huangjing</i>	root	hyperglycemia
Pueraria <i>gegen</i>	<i>Pueraria lobata</i> root	in Ophiopogon and Trichosanthes Combination; contains flavonoids
Rehmannia <i>dihuang</i>	<i>Rehmannia glutinosa</i> root	in Rehmannia Six and Rehmannia 8 Formula and Ophiopogon and Trichosanthes Combination
Salvia <i>danshen</i>	<i>Salvia miltiorrhiza</i> Root	shows prolonged hypoglycemic effect; contains quinines
Scrophularia <i>xuanshen</i>	<i>Scrophularia ningpoensis</i> Root	action is weaker than rehmannia
Trichosanthes <i>tianhuafen</i>	<i>Trichosanthes kirilowii</i> root	in Ophiopogon and Trichosanthes Combination
Yu-chu <i>yuzhu</i>	<i>Polygonatum officinale</i> rhizome	contains glycosides; reduces blood sugar in alloxan-treated rats

נספח ב' – ארבע טבלאות צמחים לטיפול בסרטן הלב

TABLE 1: Anticancer Herbs, with Focus on Those Used in Treatment of Intestinal Cancers.

Common Name	Latin Binomials	Pinyin	Actions
Agrimony	<i>Agrimonia pilosa</i>	<i>xianhecao</i>	Inhibits sarcoma-180 of mice and guinea pig, and strong JTC-26 inhibition <i>in vitro</i> . Used for treating a variety of cancers by combining with solanum or with curcuma and pteropus.
Ailanthus	<i>Ailanthus altissima</i>	<i>fengyencao</i>	Inhibits sarcoma-180, sarcoma-37, and leukemia-16 in mice.
Akebia fruit	<i>Akebia quinata</i>	<i>bayuezha</i>	Inhibits sarcoma-180 and sarcoma-37 in rats; inhibits JTC-26 by more than 50%. Used for stomach cancer in combination with oldenlandia, scutellaria, and wasp nest.
Coix	<i>Coix lachryma-jobi</i>	<i>yiiren</i>	Inhibits ascites cancer, Yoshida's sarcoma.
Dryopteris	<i>Dryopteris</i>	<i>tongbeiguan-</i>	not available

	<i>crassirhizoma</i>	<i>chong</i>	
Hu-chang	<i>Polygonum cuspidatum</i>	<i>Huzhang</i>	Inhibits sarcoma-180 in rats; inhibits JTC-26.
Lonicera (flower) and Lonicera stem	<i>Lonicera japonica</i>	<i>jinyinhua</i> and <i>jentongteng</i>	Inhibits ascites carcinoma and sarcoma-180.
Oldenlandia	<i>Oldenlandia diffusa</i> ; also called <i>Hedyotis diffusa</i>	<i>baihuasheshecao</i>	Inhibits leukemia cells, Yoshida's sarcoma, and Ehrlich's ascites sarcoma <i>in vitro</i> ; also inhibits sarcoma-180, ascitic lymphosarcoma, and uterine cancer-14 in mice. Used to treat stomach and rectal cancer by combining with coix and solanum.
Patrinia	<i>Patrinia scabiosaefolia</i> and <i>Patrinia heterophylla</i>	<i>baijiancao</i>	Inhibits JTC-26 and ascites cancer in mice; is used in treatment of esophageal cancer with paris.
Pteris	<i>Pteris multifida</i>	<i>fengweicao</i>	Inhibits sarcoma-180, sarcoma-37, and Walker's cancer-256; inhibition rate on Yoshida's sarcoma is nearly 50%. Used in combination with smilax to treat colon cancer.
Sargentodoxa	<i>Sargentodoxa cuneata</i>	<i>hongteng</i>	not available
Scutellaria	<i>Scutellaria barbata</i>	<i>banzhilian</i>	Strongly inhibits JTC-26; inhibits sarcoma-180, Ehrlich's ascites carcinoma and cerbroma-B22 in rats. Frequently combined with oldenlandia for cancer treatment.
Smilax	<i>Smilax glabra</i> and <i>Smilax chinensis</i>	<i>tufuling</i>	Inhibits mice sarcoma-180 and encephaloma-beta-22; inhibits JTC-26 <i>in vitro</i> ; prolongs survival in patients with ascites sarcoma.
Solanum	<i>Solanum nigrum</i> and <i>Solanum lyrati</i>	<i>loingkue</i> and <i>shuyangquan</i>	Inhibits Ehrlich's ascites carcinoma, lymphatic leukemia-615, sarcoma-180, sarcoma-37, and stomach cancer cells. Its anticancer properties are said to be enhanced by combining with

			agrimony. Often, the two species of solanum are combined together.
Sophora and Sophora subprostrata	<i>Sophora flavescens</i> and <i>Sophora subprostrata</i>	<i>kushen</i> and <i>shandougen</i>	The alkaloids of these herbs prolong the life of mice with sarcoma-180; they inhibit leukemic cells, and cervical cancer-14 cells. The alkaloid oxymatrine is 7-8 times more effective clinically than mitomycin.
Taraxacum	<i>Taraxacum mongolicum</i>	<i>pugongying</i>	Inhibits sarcoma-180 and ascites cancer in mice; inhibits transplanted human lung cancer cells. Often combined with Ionicera.
Wasp nest	<i>Nidus vespae</i>	<i>lufengfang</i>	Inhibits gastric and liver cancer cells <i>in vitro</i> .

TABLE 2. Qi Tonic Herbs Commonly Used in the Treatment of Cancer.

Common Name	Latin Binomials	Pinyin	Actions
Astragalus	<i>Astragalus membranaceus</i>	<i>haungqi</i>	Inhibits sarcoma-180 in mice, probably via immune stimulation.
Atractylodes	<i>Atractylodes macrocephala</i>	<i>baizhu</i>	Inhibits sarcoma-180 in mice.
Codonopsis	<i>Codonopsis pilosula</i>	<i>dangshen</i>	Inhibits transplanted sarcoma-180 in mice.
Coriolus	<i>Coriolus versicolor</i>	<i>yunzhi</i>	The polysaccharide fraction inhibits many tumor types in animals and has been used with success in human clinical trials, improving survival rates at 3-6 grams/day.
Eleuthero Ginseng	<i>Eleutherococcus senticosus</i> and <i>Acanthopanax spp.</i>	<i>ciwujia</i> and <i>wujiapi</i>	Inhibits Ehrlich's ascites carcinoma and sarcoma-180 in rats; 90% inhibition on JTC-26.
Ganoderma	<i>Ganoderma lucidum</i> or <i>Ganoderma japonica</i>	<i>lingzhi</i>	Strongly inhibits sarcoma-180 in mice.
Ginseng	<i>Panax ginseng</i>	<i>renshen</i>	Inhibits Ehrlich's ascites carcinoma in rats; inhibits sarcoma-180 and adenocarcinoma-755 in mice; inhibits

			leukemia in guinea pigs; complete inhibition <i>in vitro</i> of human uterine cervix cancer cell-26; action is enhanced by combining with ganoderma and astragalus.
Gynostemma	<i>Gynostemma pentaphyllum</i>	<i>jaiogulan</i>	It is used extensively as a substitute for ginseng in treatment of cancer patients.
Jujube	<i>Zizyphus jujuba</i>	<i>dazao</i>	90% inhibition rate of JTC-26; inhibition of cancer shown to be dose dependent.
Licorice	<i>Glycyrrhiza uralensis</i>	<i>gancao</i>	Inhibits myeloma implanted in rats; inhibits Ehrlich's ascites carcinoma and sarcoma-180 in rats; inhibits JTC-26 and Yoshida's sarcoma.

TABLE 3. Herbs for Activating Blood Circulation and Removing Stasis, Used in Treating Tumors.

Common Name	Latin Binomials	Pinyin	Actions
Curcuma	<i>Curcuma longa</i>	<i>yujin</i>	not available
Eupolyphaga	<i>Eupolyphaga sinensis</i>	<i>zhechong</i>	Inhibits cellular respiration in liver and stomach cancer.
Leech	<i>Whitmania pigra</i>	<i>shuizhi</i>	General inhibition of cancer cells; inhibits liver cancer in mice.
Millettia	<i>Millettia dielsiana</i> and <i>Spatholobus suerectus</i>	<i>jixueteng</i>	Inhibits JTC-26.
Notoginseng	<i>Panax notoginseng</i>	<i>sanqi</i>	Strongly inhibits JTC-26 <i>in vitro</i> ; inhibits mouse sarcoma-180; reported to enhance effects of radiation therapy for nasopharyngeal cancer.
Pangolin scale	<i>Manis petnadactyla</i>	<i>chuanshanjia</i>	Anti-leukemic action.
Rhubarb	<i>Rheum officinale</i>	<i>dahuang</i>	Inhibits sarcoma-27 in mice; emodin inhibits melanoma, rhein inhibits ascites cancer and sarcoma-180 in mice.
Salvia	<i>Salvia miltiorrhiza</i>	<i>danshen</i>	Inhibits Ehrlich's ascites carcinoma and sarcoma-180 in mice; may reduce respiration and glucolysis of cancer

			cells.
Sparganium	<i>Sparganium stolniferum</i> or <i>Scirpus yagara</i>	<i>sanleng</i>	Inhibits wide range of tumors in laboratory animals.
Zedoaria	<i>Curcuma zedoaria</i>	<i>ezhu</i>	Inhibits sarcoma-180 in mice; the volatile oil injected into tumors causes necrosis; used clinically by injection into cervical cancers.

TABLE 4. Phlegm-Resolving Herbs Commonly Used in Treating Cancer.

Common Name	Latin Binomials	Pinyin	Actions
Citrus, Blue citrus, Chih-shih, Chih-ko	Citrus, Blue citrus, Chih-shih, Chih-ko <i>Citrus aurantium</i>	<i>chenpi, qingpi, zhishi, and zhike</i>	not available
Fritillaria	<i>Fritillaria thunbergii</i> and <i>Fritillaria cirrhosa</i>	<i>zhibeimu</i> and <i>chuanbeimu</i>	Inhibits JTC-26.
Gleditsia spine	<i>Gleditsia sinensis</i>	<i>zaojiaoci</i>	Inhibits JTC-26 and sarcoma in rats.
Laminaria	<i>Laminaria spp.</i>	<i>kunbu</i>	Inhibit sarcoma-180 and B-16 melanoma, and prolongs survival with lymphocytic leukemia-1210 in rats. Often combined with sargassum.
Oyster shell	<i>Ostrea gigas</i>	<i>muli</i>	Inhibits sarcoma-180 and Kreb's tumor-2.
Pinellia	<i>Pinellia ternata</i>	<i>banxia</i>	Inhibits ascitic sarcoma in rats; inhibits cervical cancer-14, sarcoma-180, and solid liver cancer.
Sargassum	<i>Sargassum kiellanianum</i>	<i>haizao</i>	Inhibits cervical cancer-14, sarcoma-180, and lymphoma-I in animals.
Trichosanthes fruit, root, and seed	<i>Trichosanthes kirilowii</i>	<i>guolou, tianhuafen, and gaulouren</i>	Inhibits chorioepithelioma, malignant hydatidiform mole, cervical cancer-14, sarcoma-180, ascites cancer, and JTC-26.

- Huang Di Nei Jing Su Wen – Nature, Knowledge, Imagery in an ancient (1)
chinese medical text, Paul U. Unschuld, University of California press 2003
- The 5 Organs Network of Chinese Medicine - Spleen-Stomach, Heiner (2)
Freuhof Phd.
<http://www.itmonline.org/5organs/spleen.htm>
- Hormones of the pancreas, (3)
<http://users.rcn.com/jkimball.ma.ultranet/BiologyPages/P/Pancreas.html>
- Diabetes Mellitus From Western and TCM Perspectives, Clinton J. Choate (4)
L.Ac. ,
<http://www.acupuncture.com/conditions/diabetes2.htm>
- (5) לאו טצה - טאו טה צ'ינג. תרגום: שלמה קאלו. הוצאת דע"ת (דע עצמך תמיד) .Y.
<http://www.Gastroresource.com/> ,F.Habal ,The Pancreas (6)
- TREATMENT OF DIABETES WITH CHINESE HERBS AND (7)
ACUPUNCTURE
by Subhuti Dharmananda, Ph.D., Director, Institute for Traditional Medicine,
Portland, Oregon
<http://www.itmonline.org/journal/arts/diabetes.htm>
- (8) סרטן בראיית הרפואה הסינית, יוסי מורגנשטרן
- THE TREATMENT OF GASTRO-INTESTINAL CANCERS (9)
WITH CHINESE MEDICINE
by Subhuti Dharmananda, Ph.D., Director, Institute for Traditional Medicine,
Portland, Oregon
<http://www.itmonline.org/arts/gicancer.htm>